

KIVINEN KYMPPI

Lapin kauneimmin hiottu kivi –kilpailuun vuonna 1998 osallistuneet työt. Pienoisveistokset: (takana) "Särkynyt sydän", Elli Rantala, (vas.) "Tuntsan palo", Timo Pöyhönen ja (oik.) "Keihäspahta", Tuula Pouta-aho. Pyöröhiotut kivet: (vas.) "Seidan DNA", Timo Pöyhönen, (kesk.) "Eil-ovaali", Elli Rantala ja (oik.) "Maan uumenista", Tuula Pouta-aho. Viistehiottu kivi "Lampare", Jukka Siponen ja sormus "Nimetön", Seppo Hyvönen.

KIVIHARRASTAJAT RY
1989 - 1999

KIVINEN KYMPPI- KIVIHARRASTAJAT RY 1989 – 1999

JUHLAJULKAISUN SISÄLTÖ	SIVU
Kiviharrastajat ry 10 v. - puheenjohtajalta	2
Kiviharrastajat ry - keitä me olemme	3
Kotipesämme - Tytyrin koulun hiomo.	7
Raaka-aineen ja tiedon hankinta - retket	10
■ Maastoretket	10
■ Messuretket	12
■ Muut retket	12
Kiviharrastajan sammumaton tiedonjano - luennot, kirjallisuus, kartat, lehdet	14
■ Perustiedot	14
■ Vierailevat luennoitsijat	14
■ Pieni kirjastomme.	16
Mitä teemme - hionta ja kehystys.	18
■ Hionta	18
■ Kehysten valmistus	20
Mitä olemme saaneet aikaan - näyttelyt	25
■ Perinteinen kevätnäyttely ja avointen ovien päivät	25
■ Lohjan Kesä	26
Olemme taitavia - kilpailutoiminta	29
■ Miksi kilpailla	29
■ Omat kilpailumme	29
■ Ulkopuoliset kilpailut	33
Viimeisin villityksemme - kultavaltaus	35
Kiviharrastajien yhteistyö	37
■ Kansallinen yhteistyö	37
■ Kansainvälinen yhteistyö	38
10-v juhlavuosi "KIVINEN KYMPPI"	40
Kiviharrastus - kulttuuriako?	43
Katse tulevaisuuteen	45

TEKSTI

Tuula Pouta-aho, Timo Pöyhönen,
Sari Herrala, Risto Herrala,
Seppo Hyvönen, Teuvo Kuparinen,
Taina Mamia, Elli Rantala

KUVAT

Sari Herrala
Timo Pöyhönen
Tuula Pouta-aho
Sirpa Jokela

PAINOPIIKKA

Vihdin Painorasteri Oy

TEKSTIÄ JA KUVIA SAA VAPAASTI LAINATA JA KOPIOIDA!

KIVIHARRASTAJAT RY 10 V.

Erilaisia kiveen liittyviä harrastuksia maailmalla on ollut jo vuosikymmeniä. Suomessakin on yksittäisiä harrastajia ollut muutamia. Suuren yleisön tietoisuuteen kiven hionta alkoi levitä pikku hiljaa 80-luvun alkupuoliskolla. Lohjalla Elli Ripatti oli saanut kivikärpäsen pureman ja toimeliaana ihmisenä hän otti yhteyttä Johannes Reitamoon, joka sitten kävi työväenopiston rehtorin luona ehdottamassa kivenhiontakurssin aloittamista. Tällä tavoin, perimätiedon mukaan, luikerteli kiviharrastus Lohjan seudulle.

Yhdistystoiminnan suunnittelu aloitettiin työväenopiston ensimmäisellä kivenhiontakurssilla vuoden 1988 syksyllä. Yhdistyksen perustamisasiakirja kirjoitettiin 10.4.89 ja 2.5.90 Kiviharrastajat oli RY. Innokkaita jäseniä liittyi joukolla mukaan. Kun työväenopiston kivipaja valmistui Tytyrin koulun kellariin, saimme käyttää samoja tiloja kahtena päivänä viikossa - harrastuspuitteet alkoivat olla kunnossa. Paljon oli kuitenkin vielä tehtävää koneitten ja laitteiden valmistamisessa ja ennen kaikkea materiaalin keräämisessä. Teimme useita retkiä linja-autolla louhoksiin, soramontuille ja messuille.

Harrastaminen on kivaa ja kivien kanssa voi puuhata vaikka koko perhe. Jokaiselle varmaan löytyy oma mielenkiinnon alue. Voi kerätä erilaisia kivi- ja mineraalikokoelmia, etsiä malmeja tai ottaa talteen vain kauniita kiviä. Voi hioa korukiviä ja koriste-esineitä, opetella viistehionnan ja kaivertamisen, perehtyä hopeatöihin ja tehdä itselleen ja ystävilleen uniikkikoruja. Etsintäretkillä pääsee luontoon purkamaan stressiä ja kuntoilemaan. Kivirepun kantaminen kaukaa kallioilta tai tunturista antaa kuntoa ja oikaisee ryhtiä, muutenhan etsintäretkillä tulee kuljetuksi etukumarassa katse tiukasti maahan suunnattuna.

Pari vuotta sitten saatiin puserretuksi harrastuksellemme kattojärjestö - Suomen Kivikerhojen Liitto ry, ja sen alaisuudessa tullaan järjestämään joka vuosi alan SM-kilpailut. Kiviharrastajat ry:llä on nyt juhluvuotenaan järjestelyvastuu näistä kisoista ja toivomme onnistuvamme hyvin. Kisojen ja näyttelyiden järjestäminen sekä juhlijulkaisun painaminen vaatii melkoisesti rahaa, jota pienellä harrasteyhdistyksellä itsellään ei ole. Siksi lausumme parhaat kiitokset Lohjan sivistys- ja vapaa-aikalautakunnalle, joka on tukenut hankettamme huomattavalla summalla, ja Lohjan Messuille saamastamme näyttelytilasta, sekä kaikille muille sponsoreillemme. Teidän myötävaikutuksellanne olemme pystyneet hankkeen toteuttamaan.

Paljon on yhdistyksemme taipaleella ollut iloa ja naurua - joskus tietysti vähän harmiakin. Paljon on tehty työtä näyttelyiden järjestämiseksi. Siitä kiitos ahkerille jäsenillemme. Katsomme tulevaan vuosituhanteen innokkaina ja toivomme lisää aktiivisia jäseniä joukkoomme. Kiviin on mukava hurauttaa!

Timo Pöyhönen, puheenjohtaja

KIVIHARRASTAJAT RY - KEITÄ OLEMME?

Sairaanhoitaja, opettaja, geologi, sähkömies... Ammattia emme utele, mutta jos se jostain syystä paljastuu ja voimme siitä hyötyä, otamme kaiken irti. Voit olla varma, että kirjantutkimusväitöskirjat värvätään rahastonhoitoon tai tilintarkastajiksi, sähkömiehet ja koneista jotain ymmärtävät saavat meisselit käteen ja pääsevät kunnostamaan koneita. Ja geologit tietenkin joutuvat tunnistamaan kaikki mahdolliset kivet.

Virkeä eläkeläinen, uupunut viranhaltija, ylipainoinen, jalkaproteesin käyttäjä, syöpäpotilas... Jokainen meistä osallistuu omien halujensa ja voimiensa mukaisesti toimintoihin. Jotkut käyvät vain kuuntelemassa luennot tai osallistuvat retkille - hiontahommat hoituvat kotona omalla koneella. On myös niitä, jotka käyvät vain kahvilla ja seurustelemassa - kivistähän riittää juttua vaikka maailmanloppuun. Ja osa on sitten aktivisteja, jotka ovat joka ikinen hiontapäivä kuin tatit pajalla matkassaan kopallinen kiviä ja kuorivat rupuisista murikoista esiin maaemon kauneimmat aarteet.

KUVA 1: Nyyttikestipikkujouluista pajalla on tullut jo perinne. Vuonna 1991 paikalla olivat ainakin (vas.) Anneli Ekqvist, Elli Rantala, Jukka Seppänen, joku piilossa, Väinö Hallanaro, Johannes Reitamo, Riika Tattari, Sinikka Laitinen, Seppo Hyvönen, Tuula Pouta-aho ja Seija Ruotsalainen.

Kansallisesti ja kansainvälisesti kiviarrastusta tarkasteltaessa voi sanoa, että meidän yhdistyksessämme mielenkiinto on painottunut keskivertoa enemmän kivenhiontaan ja korumuotoiluun. Muualla on paljon enemmän malminetsijöitä ja mineraalinkerääjiä. Selitys löytyy ehkä siitä, että Lohjan työväenopisto on (perustajajäsentemme pyynnöstä) ollut varhainen lintu valtakunnallisen kiviarrastusbuumin virrassa ja järjestänyt ensimmäisen kivenhiontakurssin jo vuonna 1988 ja ensimmäisen hopeatyökurssin vuonna 1992.

Jäseneksi meille pääsee kuka tahansa kivistä kiinnostunut, mutta hiomaan pääsevät vain Lohjan työväenopiston kivenhionnan alkeiskurssin tai vastaavan käyneet. Omia kursseja emme järjestä. Pääosa jäsenistämme tulee työväenopistosta, jossa opiskelijat yleensä ovat hieman varttuneempaa väkeä, ei ihan junioriluokkaa. Niinpä jäsenistöömme kuuluukin vain harvoja alle kolmekymppisiä.

Kerran olemme järjestäneet ”junnukurssin”, jolloin nuorimmainen jäsenemme oli 11-vuotias Mikko-poika. Vuodet ovat vierineet ja Mikollakin on intti jo kaukana takana ja -ikävä kyllä - ilmeisesti ihan muut asiat kuin kivet mielessä. Vuonna 1990 Lohjan Lukion oppilaat vierailivat luokittain pajalla huhtikuussa. Kolmena vuonna puheenjohtajamme Timo Pöyhönen on esitellyt ja opastanut kivenhionnan alkeisiin 4H-kerholaisia eri kouluilla 4H-kerhon ja yksittäisten jäsentemme omien koneiden avulla. Keväällä 1999 työväenopisto järjestää juniorikurssin, jonka vetäjäksi Timo Pöyhönen on taas lupautunut. Kysyntää nuorisokursseille riittää, sillä lapsia kivet todella kiehtovat.

TAULUKKO 1: KIVIHARRASTAJAT RY:N JÄSENISTÖ						
VUOSI	YHT.	KAUP.	KUNTA	MUUT	NAISIA	MIEHIÄ
1989	54	23	26	5		
1990	66	29	32	5		
1991	81	40	34	7		
1992	101	48	42	11		
1993	101	45	43	13	53	48
1994	103	46	43	14	53	50
1995	87	36	38	13	45	42
1996	93	39	40	14	49	44
1997	96	83		13	50	46
1998	100	85		15	49	51
1999	105	90		15	53	52

Jäsenmäärämme on uskollisesti tilastoitu vuosittain (ks. Taulukko 1). Alussa se kasvoi huimasti, käväisi jopa 114:ssä, ja vakiintui sitten sadan paikkeille. Joku aina keksii jonkun - muka vielä kiinnostavamman - harrastuksen tai elämäntilanne muuten muuttuu siten,

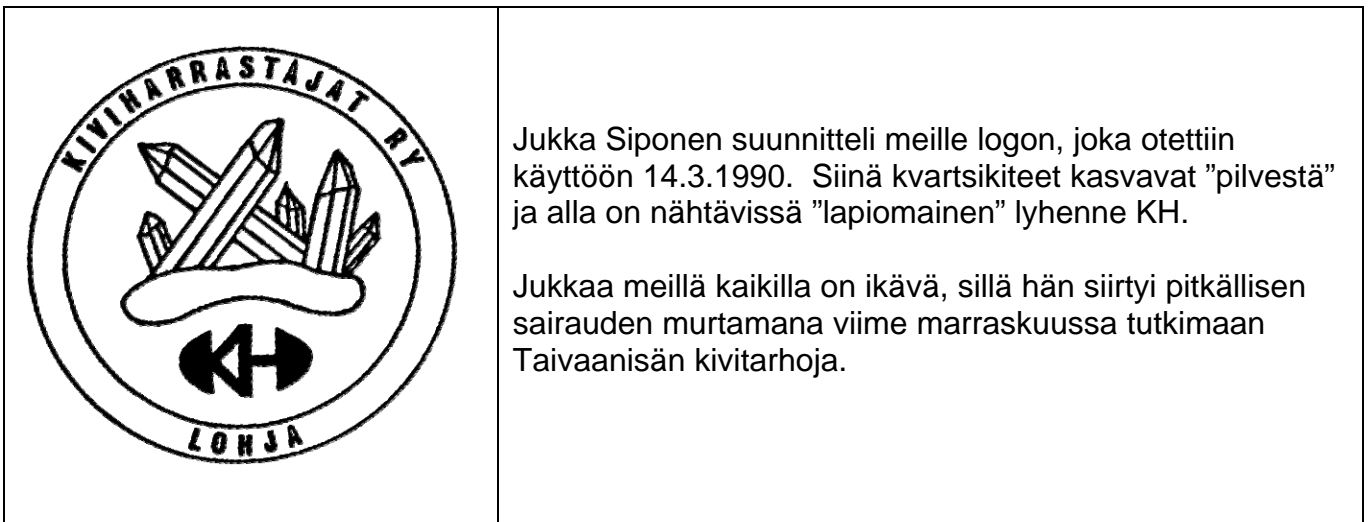
ettei kiville enää jää aikaa. Uusia jäseniä eronneiden tilalle tulee kuitenkin suunnilleen saman verran. Paperijäseniä meillä ei ole, sillä jäsenmaksun laiminlyönnistä menettää jäsenyytensä. Entisen kaupungin ja kunnan välinen tasapaino säilyi jäsenistössämme koko ajan, kunnes kyseinen tilastointi haudattiin kuntaliitoksen myötä vuonna 1997.

Tasa-arvovaltuutettu voisi olla tyytyväinen meidän porukkaamme. Nais-/mies-tilasto on tehty vuodesta -93 lähtien, ja niinä vuosina yhdistyksessämme on ollut melkein yhtä monta naista ja miestä, yleensä muutama nainen enemmän. Hiomon valvojina toimii nyt 2 naista ja 2 miestä - siis puntit ja helmat tasan.

Byrokraattisten puurtajiemme joukossa eli johtokunnassa sen sijaan olisi välillä ollut tasa-arvovaltuutetullakin töitä (ks. taulukko 2). Muutenkin vaihtuvuus johtokunnassa saisi ehkä olla suurempi, ettei toiminta jämähäisi liiaksi samalle uralle. Kaunis kiitos kuitenkin kaikille niille, jotka vuosien varrella ovat jaksaneet käyttää vapaa-aikaansa yhdistyksen juoksevien asioiden hoitamiseen.

Johtokunta on kokoontunut vuosittain 9 - 14 kertaa kunakin vuonna järjestetyn tapahtumamäärän mukaan. Vuosittain on julkaistu 4 - 5 jäsentiedotetta. Useimmiten tiedote on nelisivuinen A5-kokoinen tiukasti juoksevien asioiden tiedottamiseen tähtäävä opus. Joskus on saatu aikaan jopa 12-sivuinen julkaisu, jossa on ollut jutunpoikasiakin: referaatteja jäsenillan luennoista, retkikertomuksia tai muita kiviharrastajan kokemuksia.

Paikallisten lehtien palstoille olemme päässeet melko mukavasti näyttelyinemme. Järjestöpalsta täytämme kuukausittain jäsenilta- ja retki-ilmoituksilla. Kaikille uusille jäsenillemme lähetämme henkilökohtaisen "Tervetuloa jäseneksi" -kirjeen, jossa hiomon ja yhdistyksen sääntöjen lisäksi on pajan aukioloajat ja ohjeet pajan käytöstä.

TAULUKKO 2: JOHTOKUNTA JA TOIMIHENKILÖT 1989 – 1999						
HENKILÖ	PJ	VARAPJ	JÄSEN	SIHTEERI	RAH.HOIT.	TILINTARK.
Alapelto Kirsi						1989
Alapelto Olavi			1997			
Anttila Rauli			1995			
Ekqvist Anneli			1992 - 1993			
Hallanaro Väinö		1989				1990 - 1998
Herrala Risto		1996 - 1998	1995			
Herrala Sari			1996 - 1997	1997 - 1999		
Hiltunen Ulla			1989 - 1990	1989 - 1990	1989 - 1990	
Hyvönen Seppo	1991 - 1993	1999	90, 94 - 98			
Härkönen Jorma			1989			
Juvakka Eivor						1999
Keränen Raimo			1990 - 1991			1997 - 1999
Kuparinen Teuvo			1998 - 1999			
Mamia Taina			1999			
Nieminen Kari			1990			1993
Pietarinen Tellervo		1991				
Pouta-aho Tuula				1991 - 1996	1991 - 1999	
Porkka Eeva			1996			
Pöyhönen Timo	89, 94 - 99		1992 - 1993			
Rantala Elli		1991 - 1994	1998 - 1999			
Reitamo Johannes	1990		1991			
Siponen Jukka						90-92, 94-96
Teräväinen Pirkko						1989
Tattari Riika			1992 - 1995			

KOTIPESÄMME - TYTYRIN KOULUN HIOMO

Toimimme Tytyrin koulun kivihiomossa samoissa tiloissa Lohjan työväenopiston kanssa. Paja valmistui marraskuussa -89. Tilassa on luokkahuone, hiontahuone ja ”keittiöksi” nimittämämme epämääräinen tila, jossa on kahvinkeitin, mikroaaltouunin, jääkaapin, viistehiontakoneen ja hammaslääkärin porakoneen lisäksi tuhottomasti saappaita, naulakko, kaappeja ja kaikenlaista roinaa, jota ehkä joskus voi tarvita...

KUVA 2: Ahkeroimassa Elli Rantala ja Into Saarnio Avoimien ovien päivänä 1992

Hiomossa on sahaukseen käytettävissämme iso saha (terän halkaisija 400mm). kaksi normaalisahaa (terä max. 250mm), laattasaha ja laattasahasta modifioitu trimmisaha (vaihdettu ohut terä ja kavennettu terän rakoa). Sahat ovat samassa tilassa muitten koneitten kanssa, joten kuulosuojainten käyttö on arkirutiinia. Varsinkin iso saha pitäisi eristää melunsa vuoksi, jos vain olisi tilaa.

Muotoiluun voimme käyttää kolmea karkeampaa (alle 300 mikronia) timanttikehää (yhdessä leveys n. 40mm ja kahdessa n. 60mm) ja kolmea perinteistä hiontakiveä (leveys n. 30mm). Vanhimmat timanttikehät ovat olleet käytössä vuodesta 1994 alkaen, ne siis ovat huomattavasti kestävämpiä ja edullisempia kuin karborundum-kivet.

Hienompaan hiontaan käytettävissämme on kaksipaikkainen timanttilaikkakone (n. 320 mikronia, leveys n. 40mm) ja kaksipaikkainen kumirumpu/timanttinauhakone, jossa yleensä pidämme 600 ja 1200 mikronin nauhat. Ihanteellista olisi, jos kaikki kaapistamme löytyvät timanttinauhan karkeudet voisivat olla käytettävissä samaan aikaan vieretysten, mutta tilanpuutteen vuoksi niitä joudutaan vaihtamaan aina tarpeen mukaan yhteen koneeseen. Lisäksi pajalla on kolme perinteistä päätylaikkakonetta vesihiomapaperille.

Kiillotusta varten on oma kone kahdella huopalaikalla. Kiillotukseen käytämme enimmäkseen alumiini-, cerium- ja tinaoksidia. Käytettävissä on myös kiillotustasoja päätykoneelle, mutta tilanpuutteen vuoksi ne on kiinnitettävä samaan koneeseen, jossa on 200 mikroninen karborundumkivi. Kyseinen yhdistelmä ei ole saanut kovin suurta suosiota - koneen siivoaminen ennen kiillotuksen alkua on melko työlästä, kun karkeasta hionnasta aina tahtoo levitä muruja koneen takaseinään ja kattoon.

Tasohiontaa varten on kaksipaikkainen valurautalaikoilla varustettu kone. Viistehiontaa voi harrastaa kahdella irrallisella hiontapäällä, hiontalaikkoja on kolmea eri karkeutta + kiillotuslaikka. Itse viistehiontakone - jo rakennusaikanaan renkuksi ristitty - ei kuitenkaan ole kovin korkeatasoinen ja täydellisen tarkkojen hiontojen aikaansaaminen sillä on vaikeaa. Ehkäpä tästä johtuen - tai sitten kurssien ja rauhallisen työskentelytilan puutteesta johtuen - viistehionta yhdistyksessämme on ihan alkutekijöissään. Vain muutama yksittäinen jäsen, joka on tuntenut asiaa kohtaan riittävää mielenkiintoa, on hankkinut kotiinsa omat koneensa, joilla saa huippulaatua aikaan.

Kaiverrukseen on käytettävissä moderni pikkukone ja antiikkinen hammaslääkärin porakone. Kaiverruksen vaikealla saralla olemme kuitenkin vasta harjoitteluasteella. Kivien viimeistelyyn on käytettävissä myös ultraäänipesuri. Mielenkiintoisia kiviä voi tutkia mikroskoopilla hiontapäivinä ilmaiseksi pajalla ja kotiin vietynä mikroskoopin viikkovuokra on 20 mk.

Kuten jo edellisestä luvusta ilmeni, elämme voimakkaassa symbioosissa työväenopiston kanssa. Edellä luetelluista koneista karborundum-kivikoneet, yksi normaalikokoinen saha, vesihiomapäätylaikkakoneet ja tasohiomakone ovat työväenopiston omaisuutta. Loput olemme hankkineet tai rakentaneet itse. Osa koneista on rakennettu työväenopiston järjestämällä koneenrakennuskursseilla, joissa vetäjänä toimi taitavana koneenrakentajana tunnettu edesmennyt jäsenemme Jukka Siponen.

Hiontapäiviä viikossa on kaksi: keskiviikkoisin klo 12.30 - 21.30 ja lauantaisin klo 11.00 - 19.00. Hiomon valvojina ja paikanpäällä olevina opastajina ovat toimineet vuosien varrella vakinaisesti taulukossa 3 esitetyt henkilöt. Heidän varavalvojinaan ja vapaapäivän päästäjinään ovat olleet mm. Harry Aaltonen, Olavi Alapelto, Rauli Anttila, Teuvo Kuparinen, Maija Westerberg ja moni muu.

TAULUKKO 3: HIOMON VALVOJAT	
HENKILÖ	VUODET
Alapelto Olavi	1989 - 1990
Hallanaro Väinö	1989 - 1999
Hyvönen Seppo	1991 - 1999
Härkönen Jorma	1989 - 1991
Rantala Elli	1991 - 1999
Reitamo Johannes	1990 - 1991
Siponen Jukka	1989 - 1991
Tattari Riika	1991 - 1999

Hiontamaksu oli aluksi 2,50 mk/tunti, mutta vuonna 1991 se korotettiin 5 markkaan tunnilta. Tällä hinnalla olemme pystyneet juuri ja juuri kattamaan hiomon vuosittaiset tarvikekustannukset.

Pajassamme on hiottu ahkerasti, keskiarvo on yli 1000 tuntia vuodessa. Vuosittaisia vaihteluita on havaittavissa - vuosi 1998 oli sikäli poikkeuksellinen, että suuri osa kaikkein aktiivisimpien ajasta meni 10-vuotisjuhlavuoden järjestelyihin, eikä hiontaan voinut keskittyä samoin kuin normaaleina vuosina. Tähän vuoteen on myös sattunut yhden todella aktiivisen kaverin (tunnetaan lempinimellä "Ahkerapoika") käsileikkaus ja siirtyminen oman viistehiontakoneensa ääreen. Lisäksi yhdistyksemme sihteeri ja varapuheenjohtaja muuttivat toiselle paikkakunnalle. Vuonna 1999 varmaan taas ollaan tuhannessa tunnissa...

TAULUKKO 4: HIOMON KÄYTTÖTUNNIT/KK 1991 - 1998									
kuukausi	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	keskiarvo
TAMMI	151	115	107	158	126	131	111	71	121,25
HELMI	138	76	71	52	72	81	72	60	77,75
MAALIS	150	127	121	220	198	117	136	69	142,25
HUHTI	133	77	96	95	89	77	107	57	91,375
TOUKO	78	71	37	91	72	74	118	80	77,625
KESÄ	37	76	40	90	33	28	75	38	52,125
HEINÄ	39	38	0	0	0	0	0	0	0
ELO	73	98	48	80	60	51	49	61	65
SYYS	92	76	103	147	84	58	87	83	91,25
LOKA	131	99	86	161	81	125	116	56	106,875
MARRAS	114	83	131	137	141	106	96	94	112,75
JOULU	62	66	101	125	64	41	48	51	69,75
YHT.	1198	1002	941	1356	1020	889	1015	720	1017,63

RAAKA-AINEEN JA TIEDON HANKINTA - RETKET

Maastoretket

Olemme yleensä järjestäneet vähintään kaksi maastoretkeä vuodessa, keväällä ja syksyllä. Kaikki lähialueen hiekkakuopat Karjalohjalta Karkkilaan on koluttu moneen kertaan. Mutta aina niistä löytyy jotain uutta. Mustion avolouhos on luonnollisesti ollut vakiokohteenamme, samoin Kemiön louhosrykelmät.

Näissä nykyisin toiminnassa olevissa louhoksissa on kiviharrastajan kannalta ikävää, että tekniikka kehittynyt liian tehokkaaksi. Ilmeisesti kallioperä osataan tutkia ennakolta niin tarkasti, että hukkakiveä ei juurikaan louhita. Ja saman tien kun on ammuttu, viedään kivikasat pois. Kemiössäkään ei enää loju viikkokaupalla kiviröykkiöitä, joista voi poimia berylliä kilon paloina, kuten ennen vanhaan ”hyvinä aikoina”. Se Kemiön paras monttu on nyt veden peitossa. Vuonna -93 teimme sinne helluntairetken ja sillä kerralla ei tosiaan kukaan joutunut lähtemään kotiin ilman beryllipatukkaa. Eihän ne mitään jalokiviluokan tavaraa olleet, mutta kiteitä kuitenkin.

KUVA 3: Kiviharrastajat ry tutustumassa Kemiön maastoon silloisen Lohja Oy:n geologin, J. Astalan opastuksella. ”HEI - tähän on kirjomaasälpää koko kallio!”

Vanhat kaivokset ovat myös mielenkiintoisia, Kiskon Orijärvelläkin olemme käyneet nakkelemassa murikoita useampaan otteeseen. On sieltä kordieriittia löytynytkin, vaan ei kovin hyvälaatuista. Muitakin Kiskon alueen vanhoja kaivoksia olemme tutkailleet porukalla ja yksittäin. Ei voi kuin ihmetellä, mistä sen aikaiset geologit ovat keksineetkin painua moisiin pöpelikköihin tiettomien taipaleiden taakse. Hirvikärpäset eivät tosin vielä silloin olleet kiusana kuten nykyisillä kaivoksia etsivillä rämpijöillä. Ja sana kaivos on useimmiten enemmän kuin liioittelua - se kuuluista Puurolammikin osoittautui kylpyammeen kokoiseksi kuopaksi kalliossa. Mutta ovelia kiviä niistä saattaa löytää: mm. rutiileja, rodokrosiittia, magnetiittia ja mielenkiintoisia kiteitä.

Pyrkimyksenämme on ollut tehdä myös ”pitkänmatkanretkiä” vähintään parin vuoden välein. Ylämaalla on käyty useampaan kertaan eri louhoksilla, Viitaniemessä pari kertaa, Haapaluomassa ja jo peitetyssä Luumäen Kännätsalon beryllimontussa kertaalleen ja Outokummun Mökkivaarassa.

Viitaniemessä vierailimme ensimmäisen kerran 3.7.93. Oli ihana hellepäivä ja matkasimme letkassa pikkuautoilla. Meillä oli treffit uuden Salossa asuvan jäsenemme kanssa Luopioisissa. Hän oli tulossa elämänsä ensimmäiselle kiviretkelle. Varustuskin oli sopiva: iso avolavapakettiauto, rautakankia ja lapiota, puutarhakastelukannu ja isoja seuloja. Kasan laidalle päästyämme hän ihmetteli mitä oikein pitää kerätä. No näytimme hänelle mikä on kvartssia ja sanoimme, että kaikki kivet, joita et pysty terävällä kvartsin kulmalla naarmuttamaan, kannattaa ottaa. Varsinkin ne läpinäkyvät vaalean sinivihreät ja sitten sellaiset tikun näköiset tummanvihreät. Niin tuli tälle kaverille topaasi ja turmaliini tutuksi heti ensimmäisellä kiviretkellä - samoin lepidoliitti, josta hän raahasi nahkatakkin avulla ”näytteeksi” auton lavalle läpimitaltaan n. 80 senttisen järkäleen.

Eräs hauskimista retkistämme on ehdottomasti ollut Outokummun keikka 24. - 26.5.96. Saavuimme perjantai-iltana majapaikkaamme paikalliseen retkeilymajaan, jossa hintalaatusuhde oli todella kohdallaan. Lauantai-aamuna ohjelmassa oli Mökkivaaran monttu. Ei se saalis niin hääppönen ollut - Hirvonen ei vielä silloin ollut opettanut muurahaisiaan keräämään uvaroviittikiteitä, niin että korkealuokkaisia ei saatu yhtään ja vain muutama sellainen, jonka kehtaa laittaa näyttille hyllyyn. Kromidiopsidia tietenkin saatiin runsaasti, mutta ehjää kovin niukasti. Mökkivaaran jälkeen kiertelimme muilla lähialueen louhoksilla etsimässä apatiittia ja vähän timanttejakin - ilman sen mainittavampaa tulosta.

Sunnuntaina kävimme opastetulla kierroksella Museokaivoksessa ja Kaivosmuseossa, joka oli todella näkemisen arvoinen, laaja, selkeä ja mielenkiintoinen varsinkin kun oppaana oli vanha kaivosmies. Paluumatkalla poikkesimme vielä Retretissä katsastamassa tsaarinajan jalokivet. Ihmeen paljon on ennen maailmassa istutettu kultaan lasia ja muuta vähemmän arvokasta kiveä.

Jokaiselta retkeltä ovat kaikki osallistuneet varmasti saaneet saalista, hyviä korukiviä ja veikeitä musuja pieneistosten tekoon. Mitään sensaatiomaisia löytöjä yhteisretkillämme ei ole tehty. Spektroliittia, topaasia, turmaliinia ja berylliä on löytynyt jonkin verran sellaisista paikoista, joista niitä olettaakin löytävänsä. Ällistyttävien löytö on ehkä ollut komea sini-puna-valkoinen lapsen nyrkin kokoinen akaatinkappale, joka löytyi kesäretkellämme -96 Karjalohjan sorakuopalta.

KUVA 4: Akaattia Karjalohjalta

KUVA 5: Montulla kiviharrastaja on innoissaan

Messuretket

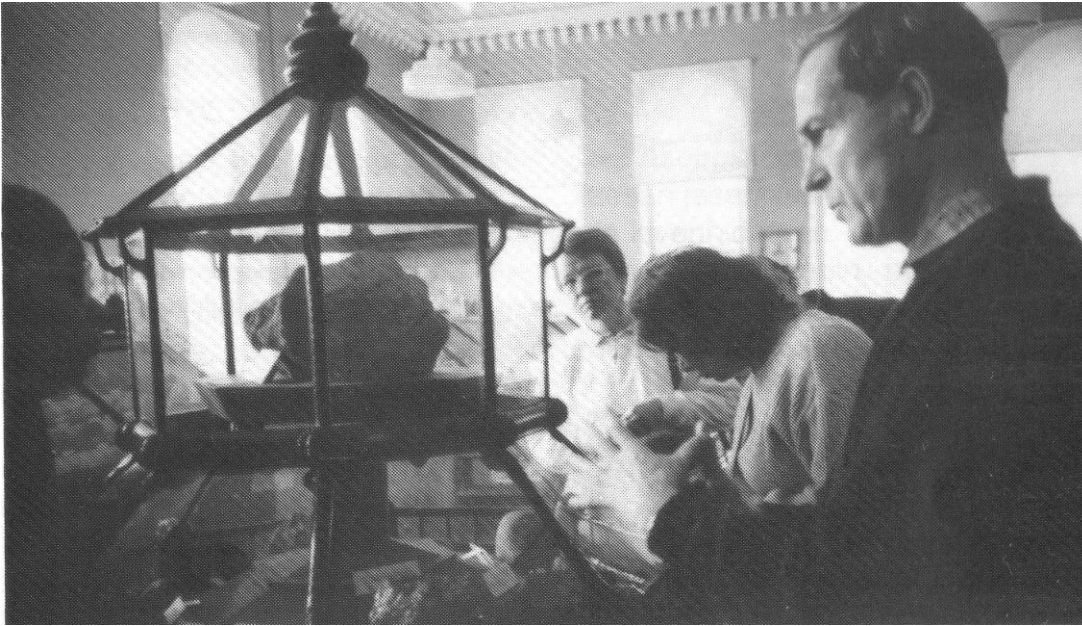
Raaka-aineen hankinnan kannalta toinen tärkeä retkikohde on kivimessut. Alussa saatiin aina bussi täyteen messuille kuin messuille. Nykyään ei juuri koskaan tule niin monta ilmoittautumista, että bussi kannattaisi tilata. Ei niitä messuja tosin alkuvuosina ollutkaan kerran kuussa ja parhaina aikoina kerran viikossa kuten nykyään. Jotenkin messut ovat kärsineet inflaation - samaa tavaraa pöytäkaupalla. Kaikenlaisia mystiikkaosastoja, taikauskaisia onnenkivitarjouksia ja kivien parantavaa voimaa - no niillekin on kysyjänsä...

Myös valmiiden korujen osuus tuntuu kasvaneen vuosi vuodelta, suurin osa vielä konehiottuja kiviä kiinnitettyinä tehdasvalmisteisiin kehyksiin ja myydään edulliseen hintaan käsityönä. Välillä jo miettii, kannattaako kiviä yleensä enää käsin hioa. Mutta periksi ei anneta. Kun tehdään laadukasta työtä, omaperäisiä hiontoja itsetehtyihin kehyksiin, niin erottuuhan sitä tuosta massasta.

Vaikka messujen suosio on laantunut, on myönnettävä, että messut kuin messut, aina siellä törmää johonkuhun oman yhdistyksen jäsenen. Kun pakataan henkilöauto täyteen porukkaa, matkanteko tulee useimmiten edullisemmaksi kuin bussikyyti (varsinkin jos kuskille maksetaan vain bensa eikä lainkaan vaivan palkkaa), saadaan mennä ja tulla siihen aikaan kun omaa autokuntaa huvittaa ja voidaan poiketa matkalla sukulaisissa tai jossain muussa mielenkiintoisessa paikassa.

Muut retket

Tiedonjanoa olemme sammuttaneet käymällä Helsingin yliopiston Kivimuseossa ja GTK:n Kivimuseossa useaan otteeseen. Ja aina jää tunne, että piti lähteä pois liian aikaisin. Niissä molemmissa on niin paljon katsottavaa, että vain murto-osan pystyy sulattamaan kerralla.

KUVA 6: Martti Lehtinen kertoo meteoriiteista Helsingin yliopiston Kivimuseossa 4.4.1992

Mielenkiintoinen retkikohde on myös Stone Gallery Lunnikivi Hämeenlinnassa: vanhaan kanalaan on rakennettu pienen kivipajan lisäksi viihtyisät luento- ja näyttelytilat. Pieneen tilaan on saatu mahtumaan uskomattoman laaja kivi- ja mineraalikokoelma. Kivien lisäksi nähtävillä on myös mahtava perhoskokoelma. Vierailun värikkyyttä lisää mukavasti Pekka Lunnikiven elävä esitystyylillä.

Tampereella kävimme -97 messuretken yhteydessä tutustumassa ”Sulkakäärme ja jaguaarijumala” näyttelyyn, jossa oli esillä intiaanikulttuuria Meksikosta ja Guatemalasta. Unohtumaton näyttely. Ihmetystä herättää, miten senaikalaisilla alkeellisilla välineillä on kaiverrettu kovia kiviä niin taidokkaasti. Kesällä -98 kävimme Helsingin Ulkomaisen taiteen museossa ihailmassa Pompeijin kulta-arteita. Sielläkin huomiota kiinnittivät erityisesti koviin kiviin tehdyt taidokkaat minimaalisen pienet kaiverrukset.

Omaperäisin retkemme lienee ollut kesäkuussa 97 tehty ”Vaskausharjoitusretki” Kiskon puroille. Ongelmaksi oli muodostua veden vähyys kuivana keväänä, mutta sen verran puron pohjalla norui vettä, ettei ihan kirjaimellisesti kuivaharjoitteluksi mennyt. Kultaa ei kyllä saatu.

KIVIHARRASTAJAN SAMMUMATON TIEDONJANO - LUENNOT, KIRJALLISUUS, KARTAT, LEHDET

Mistä sitten kiviarrastaja tietää, minkälaisia kiviä sorakuopalta kannattaa noukkia, mikä on beryllikide, mihin suunnata kiviretkensä, mihin suuntaan sahata spektroliitti?

Perustiedot

Lohjan työväenopiston kivi-kurssien vetäjä, kultaseppä Ari Vuorela on kymmenen vuoden ajan ansiokkaasti tutustuttanut valtaosan jäseniksemme tulevista kiviarrastuksen noviiseista kivien tunnistukseen ja kivenhiontaan. On arvokasta, että työväenopisto kursseihin kuuluu olennaisena osana tunnin, puolentoista teoriaosuus joka viikko. Arilla on teemakivestä näytteet mukana ja hän kertoo sen ominaisuuksista ja hiottavuudesta. Tätä kautta oppii tunnistamaan kaikki tärkeimmät korukiveksi soveltuvat kivet.

Kun kiviin hurautanut henkilö sitten tulee jäseniksemme alkeiskurssin käytyään, hän oppii lisää joka hiontakerralla. Kokeneet hiojat antavat vinkkejä koneiden käytöstä, tikutuksesta, hiotun kiven irrottamisesta ja kaikenlaista pientä, mitä työväenopiston suurissa ryhmissä kaikki eivät ehdi sisäistää. Retkillä pääsee soveltamaan kurssilla saamia oppeja kivien tunnistuksessa ja oppii ihan uudella tavalla tunnistamaan maastosta niitä samoja ja ehkä vielä mielenkiintoisempiakin kiviä, joita kurssilla on esitelty. Jos mineraalikärpänen puraisee, saattaa tulokkaasta tulla myös mineraalikiteiden keräilijä.

Yhdistyksessämme on jäsenenä vain yksi geologi, Pohojalaasten Kivi- ja Kultakirjoista tuttu Seppo Turkka. Häntä kyllä olemmekin sitten rääkänneet: olemme järjestäneet joinakin syksyinä kesän mittaan kerätyistä kivistä saaliskivi-iltoja, joissa Seppo on ansiokkaasti tunnistanut epämääräisiä löydöksiämme. Osalla kuulijoista on ollut kohtuullisesti matkassa mukanaan muutama näyte, innokkaimmilla monta ämpäriä.

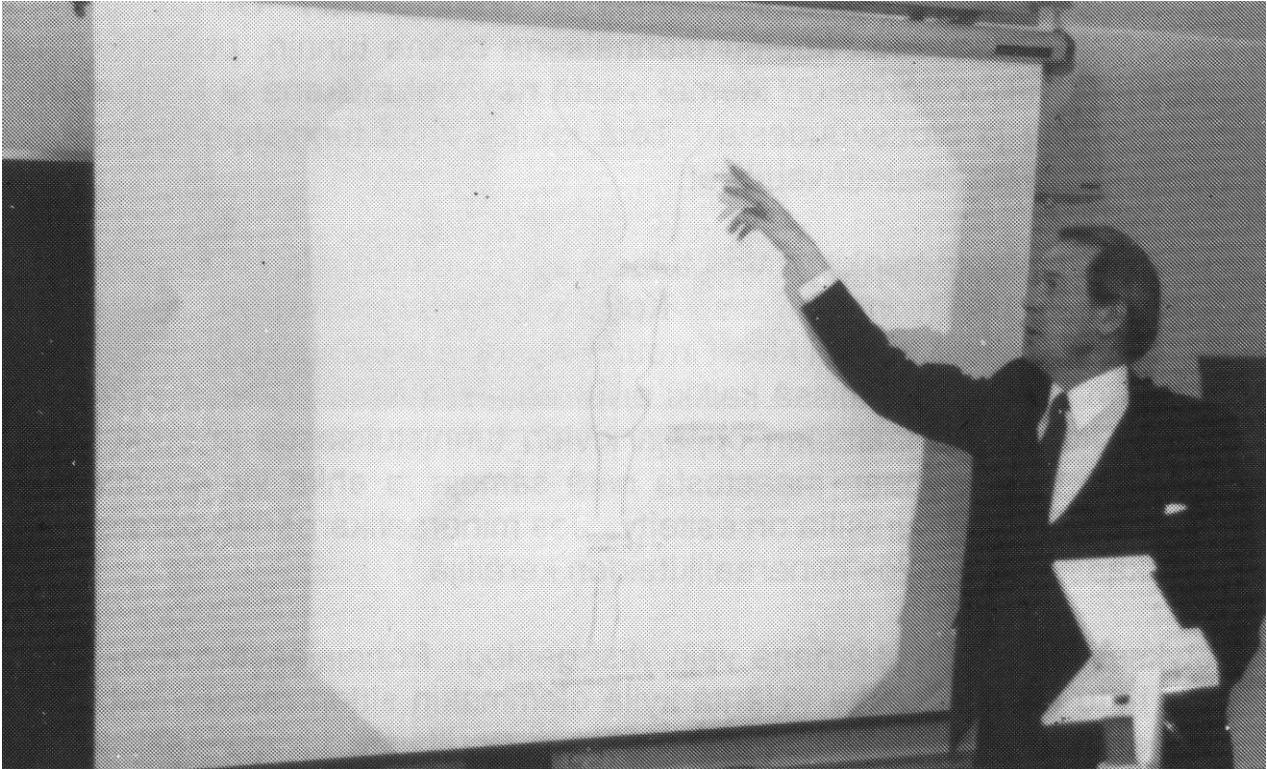
Aina tilaisuuden tullen kiusaamme myös kivitohcoreita Lahti ja Lehtinen, jälkimmäinen on tavoitettavissa melkein joka messuilla, molemmat aina valmiina tutkimaan eriskummallisia näytteitä. Ja jos tarve vaatii, tehdään tarkat analyysit ja tulokset tulevat postissa.

Vierailevat luennoitsijat

Koska emme ole omavaraisia luennoitsijoiden suhteen, olemme turvautuneet kansallisiin kuuluisuuksiimme. Ensimmäinen valtakunnallisesti tunnettu vieraileva luennoitsijamme - 92 oli Marjatta Virkkunen, joka kertoi suomalaisista korukivistä yleisesti. Elettiin aikaa, jolloin kirja "Suomen jalo- ja korukivet" oli juuri ilmestynyt. Nuummiitti oli ihan uutta ja näimme sitä ensimmäisen kerran luonnossa.

Tämän luennon jälkeen on tullut jo rutiiniksi, että hankimme yhteistyössä työväenopiston kanssa noin kerran vuodessa jonkun tunnetun luennoitsijan. Työnjako on kannaltamme miellyttävä: me hankimme luennoitsijan ja työväenopisto maksaa viulut. Vuosien varrella olemme kuulleet mm. Martti Lehtisen ja Seppo I. Lahden luentoja useista mielenkiintoisista

aiheista, mm. suomalaisista timanteista, epidooteista, myloniiteista ja jalokivien tunnistuksesta. Muutaman kerran luonamme on vierailut myös Jarmo Hirvonen kauppaa tekemässä ja juttelemassa mukavia.

KUVA 7: Martti Lehtinen kertoo suomalaisista timanteista 30.3.1995

Näiden kansallisten kuuluisuuksien lisäksi olemme käyttäneet hyväksi myös paikallista asiantuntemusta. Vuonna -91 Lohjan Museon johtaja Eero Ahtela esitteli meille lohjalaista kivikauden aarteistoa. Vuonna -92 historioitsija Torsti Salonen piti erittäin mieleenpainuvan luennon Lohjan alueen vanhoista kaivoksista. Vuonna -94 kaivosmies Kusti-Pekka Tuovinen esitteli meille ensin Tytyrin kaivoksesta löytämiään erimuotoisia kalsiittikiteitä ja seuraavassa kuussa vei meidät opastetulle kierrokselle Tytyrin kaivoksen syvimpiin onkaloihin. Kultasepänliike Goldiam Oy:stä olemme saaneet kahden ameriikan gemmologin, Villian ja Jari Siljamäen esityksen värillisistä jalokivistä ja pikaesittelyn valutöiden tekemisestä. Olemme juuri saaneet päätökseen oman jäsenemme Markku Juvakan luento- ja harjoitustyösarjan pronssi- ja hopeavalusta.

Myös lähikuntien asiantuntemusta on hyödynnetty. Vuonna 1997 vieraanamme piipahtivat Gert Biese ja Seppo Patjas Karjaan Naturasta kertomassa omista malminetsintä- ja kivenhiontakokemuksistaan. Keväällä -96 Olavi Perkiö Helsingistä piti meille teorialuennon viistehionnasta.

TAULUKKO 5: LUENTOJA JA MUUTA JÄSENILTOJEN OHJELMAA VUOSINA 1990 - 1999		
PVM	LUENNOITSIJAJA	AIHE
09.05.1990	Seppo Turkka, geologi, Lohja Oy	Eri kivilaatujen esiintyminen eri puolilla Suomea
12.09.1990	Sinikka Mäki, kiviseppä	Kivenhionta ammattina
13.02.1991	Eero Ahtela, Lohjan museon johtaja	Muinaiset koru- ja käyttökivet
10.04.1991	A & R Kerkelä, jäseniämme	Kuvia ja kiviä Lapista ja kullanhuuhdonnasta
25.02.1992	Marjatta Virkkunen geol. gemmol.	Suomen korukivistä
11.03.1992	Torsti Salonen, historioitsija	Lohjan alueen vanhat kaivokset
13.10.1993	Petri Virolainen, muotoilija	Kaikki mitä olet halunnut tietää muotoilusta (+harjoitussarja)
09.03.1994	Lukkarinen, Olsoni Oy	Timanttityökalujen esittely
11.05.1994	Jari & Villian Siljamäki, gemmol.	Värilliset jalokivet, hopeavalun pikaesittely
13.08.1994	Seppo Turkka, geologi, Lohja Oy	Saaliskivi-ilta - kesän kivisaalin tunnistaminen
12.10.1994	Kusti-Pekka Tuovinen, kaivosmies	Tytyrin kaivoksen kiteitä
30.03.1995	Martti Lehtinen, geol.tri, Hgin yliop.	Timantit Suomessa
24.08.1995	Seppo Turkka, geologi, Lohja Oy	Saaliskivi-ilta - kesän kivisaalin tunnistaminen
11.10.1995	Jarmo Hirvonen	Kaupantekoa ja jutustelua
10.04.1996	Olavi Perkiö	Viistehionnan oppitunti
11.09.1996	Seppo Turkka, geologi, Lohja Oy	Saaliskivi-ilta - kesän kivisaalin tunnistaminen
13.11.1996	Seppo I. Lahti, geol.tri, GTK	Epidootit
08.01.1997	Gert Biese & Seppo Patjas	Harrastajan kokemuksia malminetsinnästä ja kivenhionnasta
20.03.1997	Seppo I. Lahti, geol.tri, GTK	Yksinkertaiset tunnistusvälineet ja niiden käyttö
21.01.1998	Alapelto - Hauta-aho - Juvakka	Kokemuksia kullankaivuusta Lapissa
11.03.1998	Seppo I. Lahti, geol.tri, GTK	Myloniitit, jaspikset ja breksiat korukivinä
13.05.1998	Markku Juvakka	Teoriaa hopean ja pronssin valamisesta
03.10.1998		Nurmijärven Pyteriitin Pyörittäjät vierailulla meillä
17.10.1998		Vierailimme Vantaan KiviSet ry:llä
13.01.1999	Markku Juvakka	Vahamallien teko
16.01.1999	Markku Juvakka	Valumuotit kipsistä
17.01.1999	Markku Juvakka	Hopean ja pronssin valaminen kipsimuottiin
29.03.1999	Petri Rosenberg	Kullan esiintyminen Etelä-Suomessa

Pieni kirjastomme

Parhain asiantuntemus - joskin vaikeimmin käytäntöön sovellettavissa - löytyy kirjallisuudesta. Olemme pitäneet periaatteena, että yhdistyksen pieneen käsikirjastoon ostetaan kaikki suomenkielellä julkaistava tietoomme tuleva kiviharrastusalan kirjallisuus. Näitä kirjoja on tullut vuosi vuodelta markkinoille ilahduttavasti yhä enemmän - alkuvuosina ei ollut tarjolla kuin ikivanhoja Laitakarin kirjoja ja ulkomaisia opuksia Schumannien lisäksi.

Olemme kartuttaneet kirjastoamme vuosittain myös muutamilla kohtuuhintaisilla vieraskielisillä teoksilla. Koska haluamme pitää kirjaston aina ajan tasalla pajalla, kotilainausta ei harrasteta. Kirjastoon kuuluu myös muutama kartta, video sekä kaikki Lapidary Journal- ja Geologi-lehden vuosikerrat vuodesta 93 lähtien. Lahden Muo-

toiluinstituutin julkaisemaa Auria-lehteä ja yhteispohjoismaista, enimmäkseen norjankielistä Stein-lehteä olemme tilanneet vuodesta 98 lähtien.

Mustia granaatteja

Pari "ekakertalaista mummua" Lapissa Miessi-joen varrella joskus 90-luvun alussa. Toinen lääkitsee rakkoja kantapäissään teltassa, toinen touhuaa vielä ulkona itikkaparven keskellä. Yhtäkkiä teltan vetoketju avataan ulkopuolelta rivakasti. "Anna äkkiä se purkki sieltä mun repun viereltä! Löysin kokonaisen kasan kiiltävän mustia granaatteja!" Sisällä olija teki työtä käskettyä ja ojensi purkin pyytäjälle. Tovin kuluttua onnellinen löytäjä palasi telttaan vähemmän onnellisena: "Ne oli niin pehmeitä, ettei ne varmaan granaattia olekaan". "Näytähän", pyysi toinen - "No nämähän on pronpipanoita!!!"

MITÄ TEEMME - HIONTA JA KEHYSTYS

Hionta

Jäsenistämme vain harvat ovat kiinnostuneet pelkästään kivi- ja mineraalinäytteiden keräilystä, valtaosa haluaa myös työstää kiviä eteenpäin. Niitä kauniita kiteitä ja harvinaisuuksia tietysti poimitaan mukaan retkiltä ja ostetaan messuiltaakin, mutta kiviretki, jolta saaliina ei olisi yhtään hiottavaa kiveä, olisi suuri pettymys.

Jotkut meistä hiovat mahdollisimman täydellistä kivinappien kokoelmaa, mutta sellaisen valmiiksi saaminen taitaa olla päättymätön urakka sillä maailmassa on niin paljon kiviä.

Suurin osa jäsenistämme haluaa tehdä koruja. Yleensä harrastus aloitetaan syksyllä työväenopiston kurssin alkaessa. Niinpä on luonnollista, että ensimmäiset työt tehdään ihan kotipiiristä löytyvistä kivistä. Kesämökillä venettä talviteloille käännettäessä rantavedestä iskee silmään kirkkaan värinen kaunotar, josta on pakko saada kummitytölle riipus joululahjaksi. Sieniretkellä koriin joutuu suppilovahveroiden sekaan harmaanmusta murikka, jossa on jänniä vaaleanvihreitä raitoja. Ja kaikillahan meillä on ainakin yksi sellainen tuttava, joka tuo etelänmatkaltaan niitä meren silottamia kauniinvärisiä rantakiviä, jotka ovat ”melkein valmiita koruja”.

Kevättalveen mennessä tulee käydyksi vähintään yhdet kivimessut, ihan vaan uteliaisuudesta. Ja vaikka kuinka olisi päättänyt käyttää materiaalina vain itse luonnosta keräämiään kiviä, melkein jokainen sortuu ostamaan jotain - vähintään muutaman värikylläisenä loistavan siivun spektroliittia, onhan se kuitenkin kotimainen kivi.

Ensimmäisellä maastoretkellä on moni meistä ollut tosi ahneena: ämpärit ja reput loppuvat auttamattomasti kesken ja varalla olleet muovikassit lastataan niin täyteen, että sangat ja pohjat pettävät ennen kotiovea. Tämän jälkeen kotiin on helppo löytää: ympäristöstään poikkeavien kivien vana johdattaa perille. Ja saalis sisältää sen kaikkein sameimmanharmaan kvartsisirunkin, jota muut eivät huolineet.

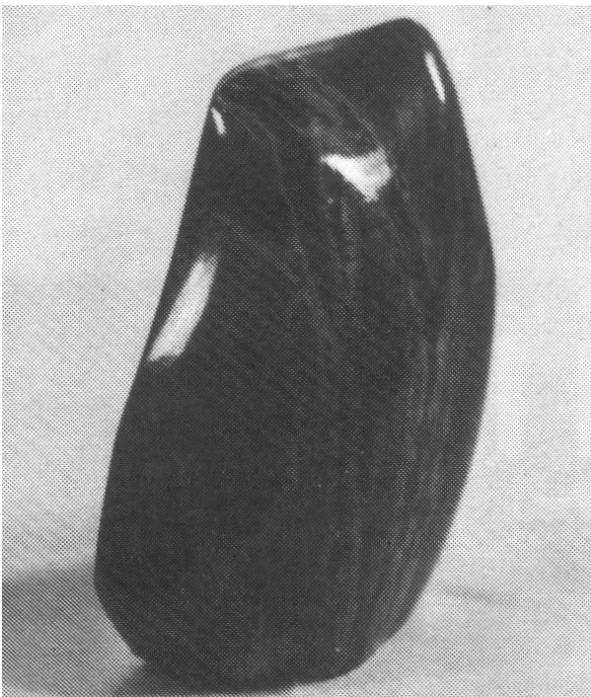
Vähitellen vuosien varrella vaatimustaso kasvaa ja kiviretken saalisämpäri saattaa jäädä puolilleen, joskus jopa melkein tyhjäksi. Samalla kotiin raahattujen kivien laatukin hieman paranee - jos alussa pettymyskiviksi osoittautuu 99,9 % saaliista, niin 7 - 8 harrastusvuoden jälkeen hylkytavaraa on enää 90 %.

Kymmenen vuoden aikana on ollut myös mielenkiintoista seurata eri ihmisten työtettä hionnassa. Osa tekee alusta alkaen huippulaatua, yhtään irvistyksen poikastakaan ei löydy kiven ja kehyksen välistä. Joihinkin taas iskee tajuton ensihurmoksen kiire - pitää saada tehtyä äkkiä ja paljon. Tässä mielentilassa olevan hiojan päähän on vaikea takoa hiomon sääntöihin kirjattua ”yhden kiven pykälää” - tehdään kerralla alusta loppuun vain yksi kivi (tai korvisten ja kalvosinnappien kohdalla kivipari). Onpa tainnut hiomon valvoja joskus komentaa, että pajan puolelle saa ottaa kerralla vain yhden tikun. Tehokkain tämän säännön kiertämisyritys lienee ollut puolimetrisen kepakko, jonka kummassakin päässä oli kivi ja varteen kitattuna vielä viisi muuta!

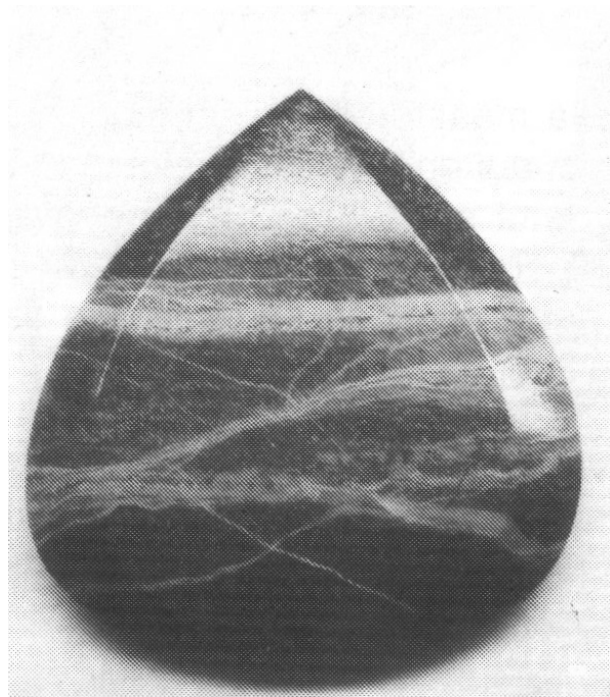
Nämä sarjatyöläiset kyllä yleensä tuntevat nahoissaan työtapansa kirouksen. Jos yhtä aikaa yrittää tehdä kymmentä kiveä, ei niitä millään malta kuivatella joka hiontakarkeuden jälkeen ja tarkastaa joka kulmasta. Ja korjata korjaamisen perään, vielä tuosta nurkasta. Kun sitten luulee saaneensa koko satsin valmiiksi ja kuivattelee sarjan, huomaa ne kaikki himmeäksi jääneet kohdat...

Hätäisimmätkin yleensä rauhoittuvat, viimeistään sitten, kun valmispohjat ja standardimuodot - ikuinen ympyrä ja soikio - alkavat tympäistä. Vauhti hidastuu ja siirrytään vaikeampiin tekniikoihin (mosaiikki, dupletit, tripletit) tai kiven annetaan puhua enemmän. Kaunista kuviota ei saata mitenkään työstää sopimaan 25 x 18 mm:n ovaaliin - se on saatava koruun kokonaan.

Tai sitten kivi kokonaisuudessaan on niin upea, ettei siitä voi sahata siivuakaan, se on hiottava kokonaisena. Näistä tulee mielenkiintoisia esineitä: paperipainoja, koriste-esineitä, suoranaisia pienoisseistoksia. Niissä kivellä itsellään on useimmiten täydellinen sananvalta - kivi kertoo tekijälleen minkälaisen viimeistelyn se haluaa, mihin muotoon se on valmis alistumaan.

KUVA 8: Tuntsan palo, Timo Pöyhönen -98

KUVA 9: Kevään ensi silmu, Tuula Pouta-aho -97

Työtä isomman teoksen muotoiluun tarvitaan moninkertaisesti verrattuna korukiveen, ja usein käykin niin, että tällaista aihiota kantaa mukanaan pajareissuilla vuodenkin verran ja työstää sitä vähitellen aina välillä "meditoiden". Latuskaiseen korukiveen verrattuna isomman esineen ulottuvuuksia on harkittava pitempään, esineen on näytettävä hyvältä joka suunnasta. Suuri on murhe silloin, jos puolen vuoden työn jälkeen havaitsee, että tuli hiotuksi liian syvään - paljastui ruma halkeama, jota ei pinnalta näkynyt.

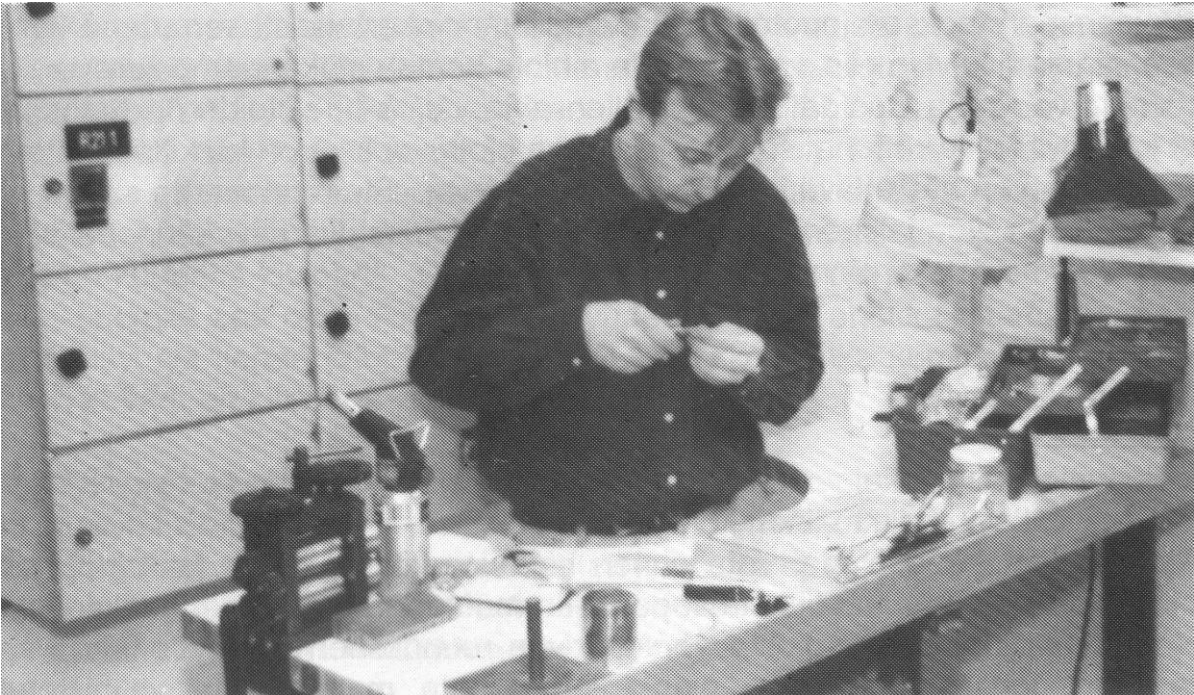
Kehysten valmistus

Jossain vaiheessa jokainen saa standardimuodoista ja valmiskehyksistä tarpeekseen. Silloin ensimmäinen konsti saada aikaiseksi omamuotoisia koruja on jättää kehykset sikseen ja porata ennen hiomista kiveen reikä, jonka läpi voi pujottaa nahkanauhan, tai liimata vapaaseen muotoon hiotun kiven taakse kiinnitysneula tai bolanauhan pidike. Hiotun kiven reunukseen voi myös tehdä sahalla uran, johon voi solmia jostain joustavasta materiaalista valmistetun nauhan.

Tämä kikkailu ei kauan riitä vaativalle kiviharrastajalle. Hätäisimmät 9 jäsentämme kävivät Kittilässä hopeatyön opissa jo vuonna 1991 vapun tienoilla. Tietenkin siellä piti kiviäkin etsiä ja tarina kertoo, kuinka oikopolkuja etsivät kookkaatkin henkilöt saattoivat joutua kainaloitaan myöten kinokseen. Ilmeisesti kiviä löytyikin, koska on myös kuultu, että ainoa matkassa ollut henkilöauto oli pakattu niin täyteen jaspista, epidoottia ja muita aarteita, että kaikkien *ihmisten* oli palattava junakyydillä ja *arvokkaampi tavara* (kivet) pakattiin autoon.

Työväenopisto järjesti ensimmäisen hopeatyökurssin helmikuussa 1992 ja toisen heti huhti-toukokuussa samana vuonna. Siitä lähtien hopean käsittelyä on voinut opiskella Lohjan työväenopistossa vuosittain kahden viikonlopun mittaisella kurssilla. Tällaisella lyhytkurssilla saa kattavan opin työskentelyn aloittamiseen. Taitavaksi tuleminen vaatii sitten vain loputonta harjoittelua. Tietenkin kurssilta saa aina vinkkejä: miten tehdään näppärästi neulan lukko tai erilaisia ketjuja, miten kalvosinnappien osat kootaan yhteen, kuinka tehdään erilaista elävää pintaa - siksi moni jäsenistämme onkin käynyt tämän kurssin useaan kertaan.

Olemme perustaneet hopearingin, johon on erillinen kertaluontoinen 200 mk:n "pääsymaksu". Näillä rahoilla olemme hankkineet yhteisiä työvälineitä: kiillotusrummun kiillotusaineineen ja hauleineen, pihtejä, sahoja, viiloja, juotosvälineitä yms. tarpeellista. Hopearingi kokoontuu tarvittaessa torstaisin, jolloin taitava hopean käsittelijä, jäsenemme Väinö Hallanaro opastaa halukkaita. Muutoin hopearingiin kuuluvat voivat käyttää vapaasti ringin välineitä kaikkina hiomon aukioloaikoina.

KUVA 10: Risto Herrala esittelee kehysten valmistusta keväänäyttelyssämme 1996

Työväenopiston kursseilla keskitytään kehysten tekoon hopealevystä, -pannasta ja -langasta. Muutkin tekniikat kiinnostavat. Olemme useammilla messuilla selailleet haikailen Oppi Untrachtin kirjaa "Jewelry Concepts and Technology", mutta aina on ollut matti kukkarossa tarpeellisempien hankintojen jälkeen ja olemme joutuneet tyytymään halvempiin opuksiin. Niistä jotkut jäsenemme ovat keränneet tietoa omatoimiseen valutyön harjoittamiseen ja saaneet ihan uskomattomia tuloksia aikaiseksi, jopa kullasta. Jokunen jäsenemme on myös käynyt Kaarinassa valutyökursseilla.

Toukokuussa 1998 jäsenemme Markku Juvakka piti meille teorialuennon valutöistä. Tammikuussa 1999 sitten jatkoimme tekemällä ensin yhdessä jäsenillassa pajalla vahamalleja ja seuraavana viikonloppuna Markun luona Lohjansaassa lauantaina teimme "valupuut" ja kipsimuotit ja sunnuntaina valoimme Markun välineillä muotteihin pronssia ja hopeaa. Näin saimme ensikosketuksen käytännön valutöihin. Se oli mielenkiintoista, ja jatkoa varmaan seuraa.

Innokkaimmat jäsenemme ovat käyttäneet myös hyväkseen kaikki työväenopiston järjestämät "aihetta hipovat" tai "sovellettavissa olevat" kurssit kuten koruperhosidonta, tinalankakirjonta, taonta ja emalikurssi. Erilaisia tekniikoita ennakkoluulottomasti yhdistämällä voi saada aikaan uskomattomia kokonaisuuksia. Luovuus ei ole heikoin ominaisuutemme. Olemme yrittäneet tietoisesti vahvistaakin sitä mm. Lahden Muotoiluinstituutista valmistuneen jäsenemme, teollisen muotoilijan Petri Virolaisen vetämällä v. 1993 pidetyllä "luovuuskurssisarjalla", jonka työnimenä oli "Kaikki mitä olet aina halunnut tietää muotoilusta".

Korun syntymä on aina mielenkiintoinen prosessi. Jos koru tehdään valmiiseen pohjaan, vaihtoehtoja ei ole paljon: on vain valittava kehikseen sopiva kivi. Joskus korun alulle-

panijana on tilaus: Kummityttö haluaa ”riippuvat korvikset punaisesta kivistä”, appiukko solmioneulan ”tästä kivistä” tai korun tekijällä on muuten vaan tarkka piirustusten asteella suunnitelma tulevasta korusta. Usein käy myös niin, että ensin tulee hiottua kivi tai useampia ilman sen tarkempaa suunnitelmaa. Kun sitä tai niitä sitten pyörittelee yhdessä ja erikseen, mieleen tulee jokin hahmo, ja kehyksen malli syntyy tästä hahmosta kuin itsestään. Useimmat rikaskuvioiset hiottut kivet eivät kaipaa kaunistukseen muuta kuin hopeapannan ja kiinnikkeen, josta ne voi ripustaa ketjuun tai bolanauhaan.

KAKKULAPIO

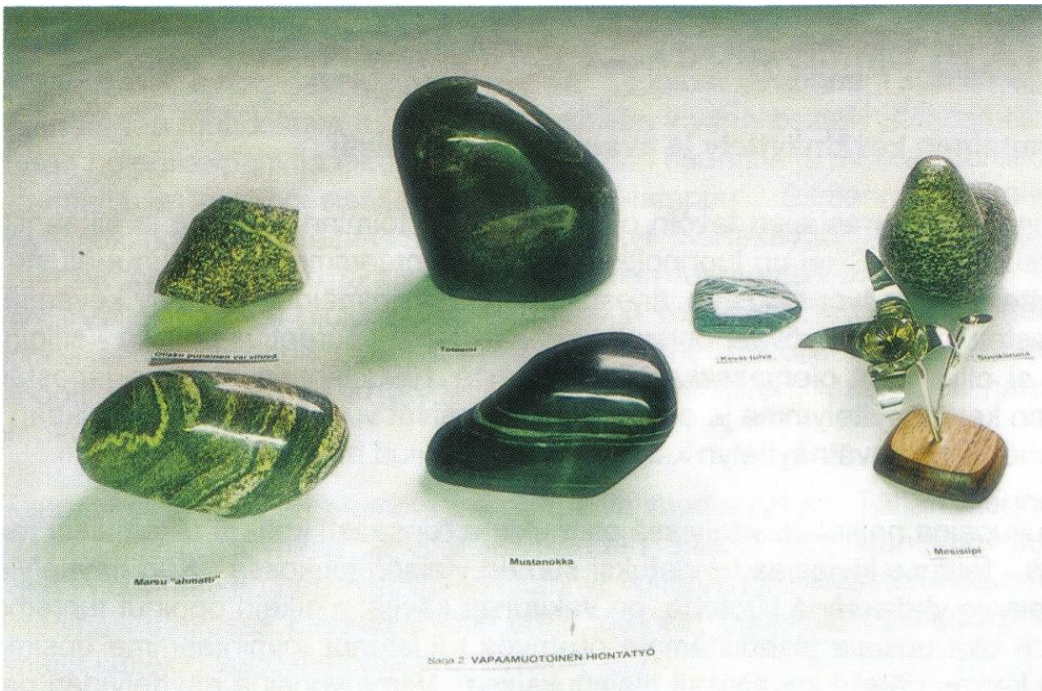
Saksaan muuttanut ex-työtoverini oli menossa naimisiin saksalaisen miehen kanssa. Mietimme mitä häälahjaksi - jotain uniikkia suomalaista, joka olisi todella yhteistä tulevalle avioparille. Lupauduin siis tekemään hopeasta heille kakkulapion, jolla hääkakku voitaisiin leikata. Ja koristeeksi jotain suomalaista kiveä ja nimikirjaimet kaiverrettuna. Siinä meni koko kesäloma - pienille punaisille jaspissydämille tehdyt reunukset eivät halunneet millään kiinnittyä isoon yhtenäiseen varren ja ”lapion” kappaleeseen, vaikka alalämpönä käytetty sähköhellan levy jo hohti punaisena. Ja järkytys oli hirvittävä, kun varsi antoi periksi ilmassa heilutellessa - siihenkin löytyi lääke lopulta: hopeaputki varren ympärille. Vielä hirvittävämpi järkytys oli kuulla, että sulhanen kuuluikin kuuluisaan kivisukuun, jolla on vuosikymmenien perinteet Idar-Obersteinin kivikaupungissa...

KUVA 11: Pyöröhiottuja kiviä. Ylhäällä: "Huippu", jaspis, Seppo Hyvönen. Keskellä: (vas.) "Tuliportaati", jaspis, Elli Rantala; (kesk.) "Kultahippu päiväunilla", jaspis, Tuula Pouta-aho; (oik.) "Kultajänkä", jaspis, Timo Pöyhönen. Alhaalla: (vas.) "Viimeinen pisara", jaspis, Elli Rantala; (kesk.) "Nimetön", jaspis, Seppo Hyvönen; (oik.) "Karvinen", aurinkokvartsi, Seppo Hyvönen.

KUVA 12: Viistehiottuja kiviä. (Vas.) "Hätäminen", vuorikide; (kesk.) "Siksak", savukvartsi; (oik.) "Roisku", sitriini. Tekijä Risto Herrala.

KUVA 13: Harrastetyökilpailuun 1997 vapaamuotoisten hiontatöiden sarjaan osallistuneet työt. Ylh.vas. "Ollako punainen vai vihreä", Tuula Pouta-aho, II palkinto; "Toteemi", Elli Rantala, I palkinto; "Kevät tulva", Tea Eklund; "Suvikiiruna", Väinö Hallanaro. Alh.vas. "Marsu ahmatti", Eeva Porkka; "Mustanokka", Timo Pöyhönen, III palkinto; "Mesisipi", Risto Herrala.

KUVA 14: Itsetehtyjä koruja. Ylh.keskeltä oikealle kiertäen "Jääsydän", Tuula Pouta-aho; "Tanssi keväälle", Elli Rantala; "Koski", Seppo Hyvönen; "Senkin aasi", Tuula Pouta-aho; "Puoli-kuu", Raimo Keränen; "Tete", Raimo Keränen; "Keltamaksa", Elli Rantala; "Hangon keksi", Elli Rantala; "Hopeapuu", Elli Rantala; "Lehtivihreä", Elli Rantala. Keskellä "Telluurio", Tuula Pouta-aho.

MITÄ OLEMME SAANEET AIKAAN - NÄYTTELYT

Perinteinen kevätnäyttely ja avointen ovien päivät

Kunnon kiharrastajien tavoin olemme ylpeitä toiminnastamme ja aikaansaannostamme. Siksi on luonnollista, että toimintaamme on kuulunut alusta asti näyttelyiden ja työnäytösten järjestäminen. Ensimmäinen näyttely keväällä -89 järjestettiin osana työväenopiston kevätnäyttelyä Laurentius-salissa - silloin pajaa ei ollut vielä olemassakaan. Kevästä 1990 lähtien olemme järjestäneet oman kevätnäyttelymme ja avointen ovien päivät vuosittain samaan aikaan työväenopiston kevätnäyttelyn kanssa Tytyrin koulun hiomutiloissa.

Alkuvuosina näissä näyttelyissä oli mukana runsaasti koti- ja ulkomaisia raakakiviä - teimme kiviasiaa tunnetuksi suuren yleisön joukossa. Kun näyttelyjä on pidetty jo yhdeksänä vuotena, on vakituiset kävijät melkein oppinut tuntemaan. Suuri osa uusista jäsenistämme on myös tutustunut toimintaamme ensimmäisen kerran näissä keväisissä tilaisuuksissa. Viime vuosina näyttelyiden painopiste on ollut enemmän hiottujen kivien ja valmiiden korujen esittelyssä.

Työnäytöksiä on järjestetty vaihtelevassa laajuudessa. Vuonna 1996 taisi olla laajin työvaiheiden esittely: pyörökivien hionta sahauksesta kiillotukseen, viistehionta, kiven kaiverus, hopeakehysten valmistus ja hopean kaiverus. Silloin paja oli niin täynnä työpisteitä, että näyttelyn tilaa jo vähän supistettiin. Joka vuosi olemme esitelleet pyöröhiontaa ja hopeatyötä vuodesta 1993 lähtien.

KUVA 15: Seppo Hyvönen viistehiontanäytöksessä avointen ovien päivänä 1995

Kevätnäyttelyn vakioesiintyjiin kuuluu myös mikroskoopin alle tuikattu mielenkiintoinen kivi, johon näyttelyvieraat voivat tutustua. Vuonna 1998 oli ensimmäistä kertaa mahdollistua tutustua fluoresoiviin kiviin - esittelyviritemä oli luovuuden huipulta: pahvilaatikon sisälle asetettiin fluoriittia ja muuta fluoresoivaa materiaalia ja laatikon sisälle asetettiin UV-lamppu. Silmänreikinä toimivat pahvilaatikkoon leikattuihin reikiin kiinnitetyt kertakäyttökahvikupit, joiden pohjat oli avattu. Koko laitos sijoitettiin pajan luentotilan pimeimpään nurkkaan. Vaikutelma jäi hiukan vaatimattomaksi verrattuna täysin pimennettyyn huoneeseen, mutta hohdosta sai kyllä käsityksen. Jos olisi enemmän tilaa, ja mahdollisuus jonkin paikan täydelliseen pimentämiseen, tästä saisi hauskan vetonaulan näyttelyyn.

Kevätnäyttelyperinnettä aiomme jatkaa tulevaisuudessakin. Tähän mennessä kevätnäyttely on toiminut lähinnä talvikauden aikana valmistuneiden uusien töiden ja perinteisen harrastetyökilpailumme voittajien ja osallistuneiden töiden esittelyinä. Jatkossa näyttelyä pitäisi voisi ehkä jotenkin uudistaa, esimerkiksi valitsemalla kullekin vuodelle oma teemansa.

Alkuvuosina jouduimme lainaamaan vitriineitä Lohjan Museolta, mutta vuosien varrella olemme rakentaneet pari isoa ja neljä pientä laatikkovitriiniä. Olemme myös uskollisia ”roskisdykkareita” ja erinäisistä kaatopaikkakuormista olemme ”adoptoineet” pari kattoikkunakuplaa ja pleksilaatikon, joista olemme rakentaneet täysin käyttökelpoisia näyttelyvitriineitä. Tällä hetkellä olemme vitriinien suhteen lähes omavaraisia.

Lohjan Kesä

Yhdistyksenä olemme liittyneet myös Lohjan Kesä ry:hyn, jonka tarkoituksena - nimestään huolimatta - on koordinoita ja avustaa paikallisia yhdistyksiä tapahtumien järjestämisessä ympäri vuoden. Apu tulee lähinnä yhteismarkkinoinnin muodossa - köyhän yhdistyksen on mahdotonta painattaa tasokkaita mainoksia omin voimin, mutta Lohjan Kesän tapahtumien yhteismainoksissa pääsee hyvin esille.

Ongelmallisinta kannaltamme on, että Lohjan Kesän tapahtumat keskittyvät elokuun alkupuolelle, jolloin Lapin kultamailla on parhaat saalistuskelit (tiet hyvässä kunnossa, lämpöä riittävästi eivätkä itatkaan kiusaa pahiten). Olemme kuitenkin kahtena vuonna osallistuneet aktiivisesti Lohjan Kesän tapahtumaviikon toimintaan.

Vuonna 1996 pystytimme Lohjan Museon Pedagogioon näyttelyn nimeltä ”Maaemon aarteet”. Teemana olivat lohjalaisittain elintärkeä kalkkikivi ja muuten niin yleinen ja monipuolinen korukivi kvartsi. Kokosimme Lohjan kaivostoiminnasta kertovaan huoneeseen yhden kuplavitriinillisen kalkkikiveä eri muodoissaan, ison laatikkovitriinin hiottua ja raakakvartsiä, sekä yhden ison laatikkovitriinin valmiita koruja enimmäkseen kotimaisista kivistä. Kvartsista ja kalkkikivestä oli myös kirjallisia tietoiskuja telineissä vitriinien vierellä.

Eniten huomiota taisi saada upea kalsiittikidesykerö jonka pinnalla kimaltelevat pyriittikiteet olivat hapettuneet kaikkiin sateenkaaren väreihin. Moni näyttelyvieras oli täysin vakuuttunut, että olimme liimanneet kiteiden pintaan Tiimarin kimalletta, eivätkä olleet uskoa, että kyseinen teos oli luontoäidin omaa käsialaa. Koko perheen tapahtumapäivänä

Lohjan Kesä -viikon lopussa järjestimme hiontanäytöksen Pedagogion rappusilla kauniissa hellesäässä.

KUVA 16: Elli Rantala ja Timo Pöyhönen Lohmain-näyttelyn valvontavuorossa

KUVA 17: Lapset "vaskaamassa" korukiviä Museon pihalla 17.8.97 Risto Herralan opastuksella

Vuonna 1997 olikin vuorossa iso urakka - Järjestimme "Lohmain" nimisen näyttelyn 9. - 17.8. kultasepäneliike Goldiam Oy:n entisissä tiloissa Torikadulla. Saimme vuokrata tilan edullisesti jäseneltämme Jari Siljamäeltä kymmeneksi päiväksi. Ikkunat ja takaseinän vitriini täyttyivät jäsentemme tekemistä koruista, niin ettei raakakiville ja kiteille riittänyt tilaa. Takaseinällä oli myös Goldiam Oy:n oma herkkuvitriinillinen viistehtiottuja jalokiviä: smaragdia, safiiria, akvamariinia, tuliopaalia...

"Lohmain"-näyttelyn valvojat kokivat ristiriitaisia tunteita yleisön kommentteista: toisaalta mieltä hiveli, että katsojat kuvittelivat astuneensa sisään uuteen kultasepäneliikkeeseen - kertoohan tämä jotakin ikkunassa olleiden töiden tasosta. Toisaalta ärsytti: eikö ikkunaan asetetut puolen metrin korkuisilla kirjaimilla kerrotut tiedot ja ulkona seisova "puhuttelijateline" selvästi ilmaisseet heille, että kyseessä oli Kiviharrastajat ry:n järjestämä näyttely.

Vuonna 1997 osallistuimme Lohjan Kesään myös osuudella Lohjan Museon näyttelyssä Lumoava Luonto. Jäsenemme Kari Kaartinen oli päävastuussa näyttelyn osuudesta, jossa esiteltiin Lohjan harjumuodostumaa kuvin ja näyttein.

Museon Perhepäivänä 17.8.1997 järjestimme leikkimielisen korukivien vaskaustapahtuman. Matkassa oli peräkärryllinen hienonhienoa fillerihiekkaa, kolme vaskoolia ja kolme isoa vesisaavia, joissa vaskoolia mahtui mukavasti pyörittämään. Ja iso pussillinen rummutettuja pieniä "jalokiviä": akvamariinia, turmaliinia, sitriiniä, akaattia yms. Jokaiseen vaskoolilliseen hiekkaa piilotettiin neljä korukiveä ja "löytäjä sai pitää saaliin". Tapahtumasta tuli uskomattoman suosittu - kivet loppuivat tunteja ennen määräaika (ja niitä oli

paljon). Lähinnä lapsille tarkoitettu tapahtuma sai jotkut vanhemmat innostumaan niin, että lapset hätistettiin kauemmas pois tieltä...

Muita näyttelyitä vuosien varrella on järjestetty useita. Enimmäkseen ollaan oltu osana jotain suurempaa tapahtumaa: Kulttuuritori 1992, Kotiseutupäivät 1994, Lohjan Messut 1995. Vuonna 1992 pidimme Perttilä-Seuran pyynnöstä näyttelyn Mäntynummen kirjastossa. Ajan saatossa olemme tehneet kiviarrastusta tunnetuksi suuren yleisön keskuudessa yksittäisten jäsenten tai koko yhdistyksen voimin lukuisissa enemmän kaupallisissa ja vähemmän taiteellisissa yhteyksissä kuten Lohjan markkinoilla, Omenakarnevaaleilla, Puujärvipäivillä ja Unikeon päivillä Karjalohjalla, käsityöläispäivillä Inkoossa ja monissa muissa pienemmissä tilaisuuksissa.

KUVA 18: Ilves, Timo Pöyhönen 1995

OLEMME TAITAVIA - KILPAILUTOIMINTA

Miksi kilpailla?

Kivi on harvinaisen pitkäikäinen materiaali - yhden ihmisen aikaperspektiivistä katsoen ikuinen (nyt ei puhuta Finlandia-talon seinämarmorista). Kun kivistä tekee korun tai esineen, voi olla varma, että oikein käsiteltynä se saattaa siirtyä sukupolvelta toiselle jopa vuosisatojen ajan. Silloin pitää olla nöyrä raaka-aineensa edessä, kunnioittaa sitä niin, että työn laatu vastaa materiaalin kestävyyttä.

Myös lyhyemmällä aikajaksolla laatu on tärkeää. On aika noloa, jos antaa naapurin rouvalle itse tekemänsä riipuksen lahjaksi ja muutaman vuoden kuluttua häpeää silmät päästään puutarhajuhlissa, kun rouva ylpeänä esittelee sitä muille naapureille: siinä on keskellä ihan himmeä tasanne... Periaatteessa jokaisen käsistään laskemansa kiven pitäisi olla sellaista laatua, että sillä voisi osallistua kilpailuihin.

Kilpailuunhan ei kehtaa laittaa keskeneräistä työtä. Silloin hiotaan pois jokainen tasanne ja kuhmu, työstetään tausta kunnolla, ja kiillotetaan kivi huippuunsa. Kilpailuihin osallistuminen siis automaattisesti parantaa laatua! Kun on tehnyt muutaman kiven ”viimeisen päälle”, ei halua enää tyytyä vähempään.

Yleensä meitä suomalaisia vaivaa turha vaatimattomuus. Omien töiden julkiseen arvosteluun asettamista kainostellaan - ”eihän näistä nyt ole mihinkään”, ”enhän minä kilpailuihin”, ”ei tämä pärjää kuitenkaan”... Tässä tapauksessa vaatimattomuus ei kaunista! Pari kertaa on käynyt niin, että kun omien kilpailujemme määräpäivän lähetessä kilpailutöitä on tullut vähän, on tehty omavaltainen kierros pajalla olleiden pakkeihin. Mitä aarteita sieltä löytyykään! Pienen suostuttelun jälkeen on saatu kilpailuun mukaan useita kiviä. Tällaisella ”vapaaehtoisella pakotuksella” mukaan saadut työt ovat myös sijoittuneet kärkeen!

Toinen urputus on ollut: ”En minä osallistu - samat voittaa kuitenkin aina”. Mitä useampi kilpailuihin osallistuu, sitä varmempaa on, että samat eivät aina voita. Ja mikä on ihan varmaa: vain osallistumalla voi voittaa!

Omat kilpailumme

Vuonna 1991 järjestimme ensimmäiset jäsenten väliset kilpailut. Täytyy myöntää, että ensimmäinen kerta meni vähän harjoitteluksi. Säännöissä esitetty sarjajako ei ollut oikein selkeä, niin että töitä tuli siirrettyä sarjasta toiseen väärin perustein. Kuhunkin sarjaan sai osallistua niin monella työllä kuin halutti.

Myöskään arvosteluperusteita ei ollut määritelty säännöissä kovin tarkkaan. Kun tuomareiden mielipiteet sitten menivät täysin ristiin, he ottivat hätäpäissään käyttöönsä eräänlaisen pistelaskusysteemin. Jokainen antoi mielestään parhaalle työlle kolme pistettä, toiseksi parhaalle kaksi ja kolmannelle yhden. Edelleen oltiin pattitilanteessa: pisteet menivät tasan joidenkin töiden kohdalla - lopullinen tulos taisi tulla huutoäänestyksellä, jossain sarjassa voittajaksi selviytyi työ, jolle jokainen tuomari oli antanut vain yhden pisteen.

Vuonna 1992 meni jo huomattavasti paremmin - vieläkin sarjajako oli sen verran selkiintymätön, että tuomarit halusivat vaihtaa muutaman työn kohdalla sarjaa. Nyt kuhunkin sarjaan sai osallistua vain yhdellä työllä. Tuomaritkin löysivät voittajat lähes yksimielisesti - kolmansista sijoista ja kunniamaininnoista jouduttiin tekemään kompromisseja.

Vuodesta 1993 lähtien sarjajako on vakiintunut: hiottu kivi (pyörö- tai tauluhionta), vapaa- muotoinen hiontatyö (ei korukivi, lähinnä esine) ja koru. Töitä ei ole siirrelty sarjasta toiseen, ja jokaiseen sarjaan on saanut osallistua vain yhdellä aiemmin palkitsemattomalla työllä. Viistehiontasarjaa meidän ei ole kannattanut järjestää, koska sitä harrastaa vain muutama jäsenemme. Tuomarit ovat suhteellisen helposti päässeet yksimielisyyteen sijoituksista.

KUVA 19: Tuomarointi on tarkkaa työtä; Seppo I Lahti tuomarina 1998

TAULUKKO 6: KIVIHARRASTAJAT RY:N SISÄISTEN KILPAILUJEN VOITTAJAT 1991 - 1999

PYÖRÖHIOTTU KORUKIVI				VAPAAMUOTOINEN HIONTATYÖ		
V	STEKIJÄ	TYÖ	KIVI	STEKIJÄ	TYÖ	KIVI
91	1 Jorma Härkönen	Elämänviivat	kvartsi	1 Seppo Salminen	Viilentäjä & pikarit	vuolukivi
	2 Timo Pöyhönen	Peiponpoika	unakiitti	2 Seppo Salminen	Uunikivi	vuolukivi
	3 Timo Pöyhönen	Tulikivi	epidootti	3 Elli Rantala	Sienet	graniitti
92	1 Jorma Härkönen	Sosnovyj Bor	liekkijaspis	1 Sinikka Laitinen	Punatulkkunaaras	kvr+sarviv.
	2 Jukka Siponen	Centter	spektr.mosaiikki	2 Jukka Siponen	lkuisuuskysymys	graniitti
	3 Tuula Pouta-aho	Nippon	punainen jaspis	3 Eeva Porkka	Verkonpaino	epidootti
	K Elli Rantala	Kevät	jaspisbreksia	K Elli Rantala	Olio	graniitti +
	K Seppo Hyvönen	Pikisilmä	savukvartsi			granaatti
93	1 Tuula Pouta-aho	Päivänsäde ja Menninkäinen1		Tuula Pouta-aho	Poikanen	gneissi
	2 Riika Tattari	Kuunkehrä	spektroliitti	2 Elli Rantala	Lamaukko	gneissi
	3 Seppo Hyvönen	Koski	kvartsiittibreksia	3 Seppo Hyvönen	Siili	fylliitti
	K Tea Eklund	Kiven magiikkaa	spektroliitti	K Eeva Porkka	Wang Sung	
94	1 Rauli Anttila	Kivikasvo	tinguiitti	1 Seppo Hyvönen	On the Rocks	fluoriitti+kvr.
	2 Elli Ripatti	Kevät kairalla	rodoniitti	2 Tuula Pouta-aho	Karusellikivi	maasälpä
	3 Eeva Porkka	Iltarusko	rodoniitti	3 Elli Rantala	La Piedra	
	K Raimo Keränen	Hohto	obsidiaani	K Elli Ripatti	Odottaja	
95	1 Elli Rantala	Primavera	lapislatsuli	1 Timo Pöyhönen	Ilves	kalkkikivi
	2 Aira Auvinen	Kultaniitty	spektroliitti	2 Tuula Pouta-aho	Tanssiva karhu	marmori
	3 Tuula Pouta-aho	Jääliekki	kvartsi	3 Eeva Porkka	Rannalla	gneissi
	K Seppo Hyvönen	Hammaspeikko	breksia	K Elli Rantala	Pysti	gneissi
96	1 Tuula Pouta-aho	Jäänuoliainen	kvartsi	1 Tuula Pouta-aho	Nooan arkki	gneissi
	2 Riika Tattari	Aavikkotie	aragoniitti	2 Tea Eklund	Valtameri	akaatti
	3 Raimo Keränen	Koukut	kirjomaasälpä	3 Eeva Porkka	Nainen ja koivu	gneissi
				K Elli Rantala	Simpukkatie	graniitti
97	1 Tuula Pouta-aho	Kevään ensi silmu	unakiitti	1 Elli Rantala	Toteemi	gneissi
	2 Elli Rantala	Hopeapuu	metall. antimoni	2 Tuula Pouta-aho	Ollako pun.vai vihr.	unakiitti
	3 Raimo Keränen	Riipuskivi	spektroliitti	3 Timo Pöyhönen	Mustanokka	
98	1 Risto Herrala	Piperö	opaaltripletti	1 Seppo Hyvönen	Ikivihreä	
	2 Riika Tattari	Ilta rannalla	marmori	2 Timo Pöyhönen	Toteemi	
	3 Tuula Pouta-aho	Napapiiri	malmikivi	3 Väinö Hallanaro	Nokikana	
			K Elli Rantala	Hän	gneissi	
99	1 Risto Herrala	Töppö	tuliakaatti	1 Tuula Pouta-aho	Keihäspahta	gneissi
	2 Kalevi Seger	Nattaset	aragoniitti	2 Elli Rantala	Kivenkeiju	gneissi
	3 Raimo Keränen	Aamun kajo	hopeaobsidiaani	3 Timo Pöyhönen	Huippukiteet	porfyyl
			K Väinö Hallanaro	Lentoon mieli	kalkkikivi	

KOKONAAN ITSE VALMISTETTU KORU							
STEKIJÄ	TYÖN NIMI	LAJI	KIVI	KEHYS	TUOMARIT	VUOSI	
1	Jukka Siponen	Lasisilmä	bola	obsidiaani	jaloteräs	Pauli Koskinen	1991
2	Jukka Siponen	Raita-akaatti	riipus	raita-akaatti	hopea	Ari Vuorela	
3	Helvi Mytkäniemi	Riipus ja sormus		lepidoliitti jaspis	hopea	Sinikka Mäki	
TÄTÄ SARJAA EI OLLUT KILPAILUSSA V. 1992						Martti Mäkelä	1992
						Anita Nordlund	
						Kari Hietanen	
1	Elli Rantala	Lehtivihreä	riipus	unakiitti	hopea	Eija Kullaa	1993
2	Raimo Keränen	Puolikuu	rintaneula	keltakvartsi	hopea	Alla Kerisalo-	
3	Tea Eklund	Kivettynyt peili	riipus	spektroliitti	hopea	Johnsson	
K	Eeva Porkka	Taivutettu ämmänlänki	riipus	lumikvartsi	hopea	Martti Mäkelä	
1	Tea Eklund	Toivon puu	riipus	dendriittiopaa li	hopea	Ritva Heinonen	1994
2	Rakel Kettunen	Kuulkaa korpeimmekuis	riipus	sammalakaatti	hopea	Helena Markén	
3	Elli Rantala	Tanssi keväälle	riipus	epidootti	hopea	Martti Mäkelä	
K	Tuula Pouta-aho	Telluurio	riipus	tinguiitti	hopea		
1	Rauli Anttila	Silver and green	bola	tinguiitti	hopea	Marita Hytönen	1995
2	Raimo Keränen	Tete	riipus	akaatti	hopea	Martti Mäkelä	
3	Tuula Pouta-aho	Senkin aasi	riipus	gneissi+onyx	hopea	Jari Siljamäki	
K	Rea Silander	Kaaritie	riipus	tiikerins.matr.	hopea		
1	Eeva Porkka	Koski kuutamolla	riipus	tsaroiitti	hopea	Aune Kämäräinen	1996
2	Timo Pöyhönen	Lapin liperit	bola	jaspis	hopea	Ari Vuorela	
3	Raimo Keränen	Juniperus	riipus	sperktr.+kataja	hopea	???????	
K	Jukka Siponen	Planetaario	sormus	ametisti	hopea		
1	Jukka Siponen	Suomi 80v	kalv.napit	3 eri kiveä	hopea	Villian Siljamäki	1997
2	Eeva Porkka	Salama	riipus	rodoniitti	hopea	Bror Ahlgren	
3	Tea Eklund	Dinosauruksen jälki	riipus	kiv.dinos.luu	hopea		
K	Risto Herrala	Massivo	sormus	savukvartsi	hopea		
1	Risto Herrala	Reborn	sormus	ammoliittidubl.	kulta	Viola Karvinen-	1998
2	Kalevi Seger	Kaarikolmio	kaulakoru	spktroliitti	hopea	Lindberg	
3	Tuula Pouta-aho	Jääsydän	riipus	kvartsi	hopea	Seppo I Lahti	
						Kari Hietanen	
1	Risto Herrala	Fatima	riipus	spinelli	hopea	Marketta Urpo	1999
2	Seppo Hyvönen	Rippeet rivissä	sormus	opaali	hopea	Marja Vähämäki	
3	Riikka Tattari	Villiruusu	rintaneula	unakiitti	hopea	Kari Hietanen	

Tuomareina meillä on ollut lukuisia lohjalaisia ja lähitiienoon kultaseppiä, gemmologeja, käsityöläisiä, taiteilijoita ja muita kulttuurialan vaikuttajia (ks taulu 7). Olipa vuonna 1998 yhtenä tuomarina tohtori Seppo I Lahti GTK:lta. Silloin testasimme tuomaroinnissa tulevia SM-kisoja silmälläpitäen kilpailutöiden pisteytystä vanhanaikaisin kouluarvosanoin 4 -10. Kaikki kolme tuomaria antoivat jokaiselle kilpailutyölle pisteet teknisestä toteutuksesta ja taiteellisesta näkemyksestä. Näin halusimme varmistaa, että kaikki pienimmätkin työt tulevat tarkasti tutkituiksi, eikä kenenkään tuomarin vahva persoona pääse jyräämään muita, kuten aiempina vuosina tuntui joskus käyvän.

Ulkopuoliset kilpailut

Ensimmäiset kivenhionnan SM-kilpailut järjestettiin Peräseinäjoella vuonna -91. Silloin joukostamme löytyi vain yksi urhoollinen, joka uskalsi osallistua tuon tasoihin kilpailuihin. Jorma Härkönen, joka sittemmin on paikkakunnalta muuton vuoksi eronnut jäsenyydestämme, uskoi omiin kykyihinsä - eikä suotta: Kuwait -niminen maisemajaspis voitti ensimmäisen palkinnon pyöröhiottujen kivien sarjassa.

Seuraavana vuonna Suomen Jalokiviharrastajain Yhdistys ry (SJHY ry) järjesti SM-kilpailut, mutta emme vielä tohtineet osallistua ulkopuolisiin kilpailuihin porukalla - eikä tainnut Jormakaan osallistua. Sitten oli muutaman vuoden tauko ja SJHY järjesti SM-kisat taas vuonna 1997. Tuolloin olisimme olleet valmiita kilpailemaan, mutta kilpailun säännöt julkistettiin vasta melkoisen lähellä kilpailutöiden jättöpäivää meidän pahimpaan kevätkiireiden aikaan (kevätnäyttelyn ja avointen ovien päivän järjestelyt). Niinpä meiltä oli vain yksi osallistuja viistehiontasarjassa, eikä hänkään ikävä kyllä sijoittunut parhaiden joukkoon.

Vuodesta 1996 lähtien olemme osallistuneet Tankavaaran Kultaviikkojen yhteydessä järjestettyihin ”Kauneimmin hiottu Lapinkivi” -kilpailuihin mukavalla menestyksellä: vuosittain 2 - 4 palkintosijaa (ks. taulu 7). Nämä ovat avoimet kansainväliset kilpailut ja kilpailutöitä yhdistävänä tekijänä on Lapin maaperästä löydetty kivi.

Samana vuonna osa SJHY:hyn kuuluvista jäsenistämme otti tavaksi osallistua myös SJHY:n sisäisiin kilpailuihin. Niistäkin olemme napsineet palkintoja vuosittain 3 - 5 kappaletta. Aika hyvin, kun ottaa huomioon, että SJHY:llä on noin 1000 jäsentä ympäri Suomea.

Koska uskomme kilpailemisen laatua parantavaan vaikutukseen, tuemme määrätietoisesti jäsentemme osallistumista muiden yhteisöjen järjestämiin kilpailuihin mm. hoitamalla kilpailutöiden lähetykset keskitetysti Kiviharrastajat ry:n kustannuksella.

TAULUKKO 7: ULKOPUOLISISSA KILPAILUISSA MENESTYNEET TYÖMME						
VUOSI	SARJA	SIJA	TEKIJÄN NIMI	TYÖN NIMI	KIVI	LAJI
KILPAILU: KIVENHIONNAN SUOMENMESTARUUS (JÄRJESTÄJÄNÄ SJHY)						
1991	pyöröhiotut	1.	Härkönen Jorma	Kuwait	maisemajaspis	korukivi
KILPAILU: SJHY:N JÄSENTENTENVÄLINEN VUOSITTAINEN HIONTAKILPAILUN						
1996	pyöröhiotut	2.	Rantala Elli	Viirukas	epidoottikvartsi	korukivi
1996	vapaamuotoiset	2.	Pouta-aho Tuula	Sammakkoprinssi	gneissi?	pienoisveistos
1996	vapaamuotoiset	3.	Rantala Elli	Galaksi	gneissi?	pienoisveistos
1997	vapaamuotoiset	1.	Rantala Elli	Tasapaino	?	pienoisveistos
1997	vapaamuotoiset	2.	Hyvönen Seppo	Huippu	jaspis	korukivi
1997	vapaamuotoiset	3.	Siponen Jukka	Joutsen	epidootti, kvartsi jne.	korukivi
1997	viistehiotut	2.	Herrala Risto	Roisku	sitriini	korukivi
1998	pyöröhiotut	2.	Hyvönen Seppo	Karviainen	oranssi kvartsi	korukivi
1998	pyöröhiotut	3.	Rantala Elli	Tuliportaat	jaspis	korukivi
1998	vapaamuotoiset	1.	Hyvönen Seppo	Pikasimpukka		pienoisveistos
1998	viistehiotut	2.	Herrala Risto	Siksak	savukvartsi	korukivi
KILPAILU: KAUNEIMMIN HIOTTU LAPINKIVI, JÄRJESTÄJÄ TANKA VAARAN KULTAMUSEO						
1996	pyöröhiotut	1.	Pouta-aho Tuula	Kultahippu päiväunilla	jaspis	korukivi
1996	pyöröhiotut	3.	Rantala Elli	Viimeinen pisara	jaspis	korukivi
1997	pyöröhiotut	1.	Pöyhönen Timo	Kultajänkä	jaspis	korukivi
1997	vapaamuotoiset	2.	Rantala Elli	Bassopupu	jaspisbreksia	pienoisveistos
1997	viistehiotut	1.	Siponen Jukka	Inari	savukvartsi	korukivi
1997	viistehiotut	3.	Herrala Risto	Hätähin	vuorikide	korukivi
1998	vapaamuotoiset	1.	Pöyhönen Timo	Tuntsan palo	migmatiitti	pienoisveistos
1998	vapaamuotoiset	2.	Rantala Elli	Särkynyt sydän	kvartsiitti	pienoisveistos
1998	vapaamuotoiset	3.	Hyvönen Seppo	Nimetön	jaspis	sormus
1998	viistehiotut	1.	Siponen Jukka	Lampare	savukvartsi	korukivi

VIIMEISIN VILLITYKSEMME - KULTAVALTAUS

Jokaisella valtauksella pitää olla nimi, meidän valtauksemme on Lohmain. Mikä se sellainen Lohmain sitten oikein on? Meillähän oli jo näyttelykin sillä nimellä.

Sana tulee siitä, että Lappi (ja ilmeisesti muukin Suomi) on väärällään ruman ruskeita kiviä, joiden pinnasta ei pysty päättämään mitään. Ja kun on Lapissa saakka kivenpyydystysretkellä, ei yhtäkään aarretta saisi päästää sivu suun. Silloinhan melkein joka kiveä on "lohmaistava" nähdäkseen mitä pinnan alla piileskelee. "Lohmaisemiseen" tarvitaan väline - ja sehän on tietenkin LOHMAIN!

Toisaalta sanan alkuosan voi kuvitella viittaavan Lohjaan ja loppuosan lausuttuun englanninkieliseen kaivosta merkitsevään sanaan mine - main.

KUVA 20: Tie perille on viitoitettu

KUVA 21: Rännit koekäytössä

Lohmain oli käytettävissämme ensimmäistä kertaa kesällä 1998. Valtauksen hankintaa on kyllä puuhattu jo vuodesta 1995 lähtien, mutta sopivan löytäminen oli aika vaikeaa. Hyvää kannatti kuitenkin odottaa: 6,8 hehtaaria kaunista puronvarsitörmää Palsinojan varrella, kaksi oman valtauksen läpi juoksevaa pienempää puroa, upea leiritasanne ja autotie perille - voiko valtaukselta enempää vaatia. Jaa että kultaa? No ei sitä vielä ole kilokaupalla löytynyt, ei edes oikein kunnan hippuja, hengetöntä vaan. Mutta vastahan siellä on yksi kesä kaiveltu, Lapiopelillä on heitelty maata noin 10 kuutiota.

Rännit on hankittu yhdistyksen puolesta samoin joitakin tarvekaluja. Viime kesänä ei ainakaan ollut vedestä puutetta, niin ettei pumppua tarvittu. Yhteiskäytössä on myös vaatimaton hönna, telttakatos. Ensi kesäksi on luvassa pyörällinen työmaaparaki ja kota, jos kuljetukset saadaan järjestettyä.

Kultavaltauksen hankkiminen oli aika kallis investointi. Siksi järjestimme sen hankkimisesta jäsenistön kokouksen, jotta jokaisella oli mahdollisuus tuoda esille mielipiteensä puolesta tai vastaan - kaikkihan eivät ole kiinnostuneita kullankaivuusta tai eivät muuten pääse lähtemään kesällä Lappiin. Kokoukseen saapuneiden mielestä - lähes yksimielisesti - valtaus oli hankkimisen arvoinen. Jotta ne jäsenemme, jotka eivät halua tai pääse nauttimaan valtauksen iloista, eivät tuntisi jääneensä tappiolle, olemme asettaneet valtauksen käyttäjille pienen vuosittaisen kaivuumaksun. Samoin vierailijoilta perimme pienen päivämaksun valtauksen kulujen kattamiseen. Saaliinsa saa jokainen pitää lyhentämättömänä.

Kaikki edellytykset hyvien löytöjen tekemiseen ovat olemassa: alue kuuluu perinteiseen lvalojoen - sotajoen kulta-alueeseen, kummallakin puolella valtaustamme myrää konekaivaja (hehän eivät tyhjää kaivele) ja GTK:n tutkimusraporttikin alueelta on lupaava. Ehkäpä jo ensi kesänä sieltä löytyy ”Pikku-mammutin” isovelji - kuka on sen onnellinen löytäjä?

HÖNNAN PYSTYTYS

Yleensä meidän telttakatostamme, hönnaa, ei saa pystyyn ilman paljoja perkeleitä. Joka kerta kun olemme jotain tilaisuutta varten sen porukalla pystyttäneet, on voimasanoja kuulunut melkein enemmän, kuin on tarvittu voimaa rautakehikon kappaleiden yhdistämiseen. Kun se pystytettiin valtauksellemme ensimmäistä kertaa, yhtäkään kirosanää ei lipsahtanut pystyttäjien huulilta. Pidimme varamme, koska paikalla asustaa taitava matkijalintu, sinirinta. Ensi kertaa sen laulua kuullessamme olimme aivan varmoja, että jossain lähellä oli poro, sen laulu oli ihan selvästi poronkellon helkyntää. Kieli oli siis pidettävä keskellä suuta - olisihan se kamalan noloa, jos kesän mittaan paikalle tulevat vierailijat toivottaisi tervetulleiksi kaunis pikkulintu perkeleryöpyllä!

KIVIHARRASTAJIEN YHTEISTYÖ

Kansallinen yhteistyö

Suomen yksittäisten kiviharrastajien määrää ei kukaan osaa sanoa varmasti. Tiedossamme on 37 yhteisöä, joissa harrastetaan kiviä. Jäsenmäärät näissä vaihtelevat muutamasta kymmenestä noin tuhanteen. Lisäksi on varmasti lukuisia kiviä itsekseen harrastavia ihmisiä, jotka eivät kuulu mihinkään yhteisöön. Kaiken kaikkiaan kiinnostus kiviä kohtaan on viimeisen vuosikymmenen aikana kasvanut Suomessa merkittävästi.

Ensimmäisiä askeleita valtakunnallisen kiviharrastajien yhteistyön aikaansaamiseksi on varmaan otettu jo ennen meidän yhdistyksemme perustamista. Meille alkoi sadella yhteistyöpostia vuosikymmenen alussa, ja marraskuussa 1992 päätimme lähteä mukaan ”yhdyshenkilömuotoiseen yhteistyöhön, kunhan kustannukset pysyvät kohtuullisina” - halusimme siis mahdollisimman kevyen organisaation.

Vuonna 1994 sitten perustettiin Kiviharrastajien Neuvottelukunta, jonka kokouksiin osallistui satunnaisesti. Pidimme kyllä jonkinlaisen kansallisen yhteistyöelimen olemassaoloa tarpeellisena, ihan vaan informaatiolähteenä, mutta kokoukset tuntuivat olevan kovin riitaisia, ja köyhänä yhdistyksenä pelkäsimme suuria kustannuksia.

Vuonna 1996 marraskuussa Tampereella päätettiin perustaa Suomen Kivikerhojen Liitto pitkien neuvottelujen ja kompromissien jälkeen. On ymmärrettävää, että liiton synnytystuskat olivat vaikeat, Suomen kivikerhot ovat niin erilaisia: pienenpienistä vasta perustetuista, rekisteröimättömistä, juuri toimintansa aloittaneista aina yli tuhannen jäsenen rekisteröityihin yhdistyksiin, joilla on toimipisteitä ja jäseniä ympäri maata ja ikää yli 20 vuotta.

Kun tällaista rekisteröitävää liittoa sitten oltiin perustamassa, halusimme kustannuksista huolimatta mennä mukaan ja päästä vaikuttamaan sen toimintaan. Niinpä puheenjohtajamme Timo Pöyhönen ja johtokunnan jäsen Elli Rantala osallistuivat Suomen Kivikerhojen Liitto ry:n perustavaan kokoukseen 28.1.1997 Lahdessa. Timo Pöyhönen tuli valituksi hallitukseen ja rahastonhoitajaksi. Meidän oma rahastonhoitajamme Tuula Pouta-aho valittiin sihteeriksi ja jäsenemme Seppo Turkka tilintarkastajaksi Lahdessa 22.3.1997 pidetyssä kokouksessa.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana saatiin toiminta alkuun: ”Kiviharrastajien Viesti” - tiedotetta koottiin Lohjalla neljä numeroa - juttuja toki tuli muualtakin, varsinkin Pohjanmaalta. Rekisteröinti saatiin hoidetuksi ja Timo Pöyhösen vetämänä muotoiltiin ”Kivenhionnan ja korumuotoilun suomenmestaruuskilpailujen sääntörunko”.

Vuosikokouksessa 1998 Tuula Pouta-aho joutui jättämään sihteerin tehtävät odotettavissa olevien työkiireiden vuoksi. Timo Pöyhönen on jatkanut edelleen hallituksen jäsenenä sekä rahastonhoitajana ja Seppo Turkka tilintarkastajana. Toisena toimintavuotenaan liitto on mm. kerännyt tietoa vaarallisista mineraaleista ja kivimuseoista sekä perustanut omat kotisivut internetiin (www.tietokarelia.fi/yhdistykset/skkl). Parhaillaan on käynnissä Timo

Pöyhösen vetämät ”SM-tuomiopäivän seminaarit”: tulevien tuomareiden kanssa käydään läpi SM-sääntöjä ja arvosteluperusteita.

Olemme onnistuneet tavoitteessamme - joka toki oli yhteinen lähes kaikkien Suomen kivikerhojen keskuudessa - pitää liiton aiheuttamat kustannukset mahdollisimman pieninä (200 mk jäsenmaksua / kerho vuodessa jäsenmäärästä riippumatta). Siitä on vain seurauksena sellainen ikävä piirre, että meillä on myös hyvin köyhä liitto - siltä ei voi odottaa apua edes SM-kilpailujen palkintosummiin.

Liiton toimintaan osallistuminen on poikunut jo kaksi mukavaa tapaamista. Lokakuussa 1998 Pyteriitin Pyörittäjät Nurmijärveltä vierailivat luonamme Lohjalla. Pajamme ja toimintamme esittelyn lisäksi veimme heidät pikavisiitille Mustion louhoksen jätetkasoille. Samassa kuussa vierailimme Vantaan KiviSet ry:n toimitiloissa Vantaan Koivukylässä.

Kansainvälinen yhteistyö

Eräänlainen kansainvälinen yhteistyö kohdallamme alkoi jo vuosikymmenen alussa, kun Ruotsiin muuttanut, mutta suomenkieltä vielä sujuvasti suoltava Leo Högneval alkoi suoraan sanoen painostaa meitä liittymään kansalliseen yhteistyöhön värikkäin kirjein ja vauhdikkain puhelinsoitoin.

Muut Pohjoismaat ovat harrastaneet kansainvälistä yhteistyötä jo vuosikausia ja Leo entisenä suomalaisena koki tietenkin tärkeäksi saada kaikki suomalaiset kivikerhot mukaan. Hän onkin toiminut ansiokkaasti yhtenä moottorina liiton syntyhistoriassa. Kesällä 1997 hän piipahti vieraanamme Lohjalla.

Liiton jäsenenä olemme osallistuneet kansainväliseen yhteistyöhön mm. välittämällä tietoja Uumajaan Antti Hulterstömille, joka ylläpiti Suomen Kivikerhojen Liitto ry:n tietoja internetissä ennen kuin saimme omat kotimaiset sivut. Myös Kiviharrastajien Viestin kaikki numerot toimitettiin Lohjalta Ruotsiin SARFin toimistoon (Sveriges Amatörgeologernas RiksFörbund), Norjan NAGSiin (Norske Amatörgeologers Sammanslutning) ja Tanskan DAGUun (Dansk Amatörgeologiska Union).

Nämä nimet jo kertovat paljon: muualla Pohjoismaissa kiviharrastus on paljolti keskittynyt geologiaan, kun Suomessa kiinnostus kohdistuu enemmän kivenhiontaan ja korumuotoiluun.

Yhteistyötä USA:han olemme aloittamassa: helmikuussa 1999 saimme Roswellin kaupungista New Mexicosta ”sisarkerhon” nimeltään Chaparral Rockhounds. Vaihdamme kuulumisia heidän kanssaan sähköpostitse saadaksemme uusia ideoita omaan toimintaamme ja kenties rikastuttaaksemme heidän toimintaansa. Myös mineraalinäytteiden vaihtamisesta on keskusteltu.

Terveisiä Tepsasta

Joukko kaheliiteja oli kiviretkellä Lapissa 1996 tukikohtanaan Tepsan kylä Sodankylän ja Kittilän puolivälissä. Tunturin laella päivän kivipyydystyksen päättyessä saalis oli loistava: reput niin täynnä, että ne oli autettava toinen toistensa selkään, parilla kaveruksella lisäksi vielä kaksi ämpäriäkin täynnä. Ei kun alas autolle. Yksi saalistaja alkoi vetää kummasti oikealle - kyllä *hän* tiesi mihin päin pitää mennä, kokenein koko sakista, käynyt tällä tunturilla monta kertaa. Toinen huikkasi hänelle ”On niin painava lasti, että on pakko mennä suorinta reittiä!” Niinpä porukka jakautui kahtia. Vasemman suunnan valinneet löysivät mennessä hukatut hanskat ja saapuivat suoraan autolle. Ja odottivat... ja odottivat... ja aavistelivat, että kuinkahan äkäisenä ne harhailijat saapuvatkaan - rämpiä nyt kilometritolkulla polutonta tunturinrinnettä painavat kivireput selässä. Noin tunnin kuluttua sitten saapuivat nämä kiertomatkalaiset autolle (ylämäkeen samaa tietä pitkin, jota autolla oli ajettu tunturin juureen). Hämmästys oli suuri, kun se kokenein eksyjä toivotti leppoisasti naurussa suin: ”*Terveisiä Tepsasta!*”

Pelkkää raitaa

Samainen porukka saman tunturin laella puolilta päivin. Se kokenein eksyjä hiukan huilasi välillä, asetti kivirepun päänaluseksi rinteeseen ja heittäytyi selälleen sammalikkoon. Hän otti paremman asennon ja liukui varvikossa reilun metrin verran alaspäin oranssisessa lämpöhaalarissaan. Sammalleissa kasvoi paljon runsassatoista pakkasen puremaa edellissyksyistä variksenmarjaa. Kun lepoetki oli ohi, ja huilaaja nousi seisomaan, oli muilla naurussa pitelemistä: koko selkämystä koristi vierä vieressä tummat raidat oranssilla pohjalla kuin vankikarkurin vaatteessa (eikä muuten lähteneet pesussakaan!)

10 V - JUHLAVUOSI ”KIVINEN KYMPPI”

Paljon on ehtinyt tapahtua kymmenessä vuodessa - kuten tämän opuksen sivuilta voi lukea. Toisaalta tuntuu, että aika on hurautanut kuin siivillä: onko siitä jo todella 10 vuotta, kun aloitettiin?

Paljon olemme oppineet näiden vuosien aikana. Vaan tämänkin harrastuksen kohdalla pätee vanha totuus: mitä enemmän opit, sitä vähemmän huomaat tietäväsi. Kivien maailma on niin monimuotoinen, aina löytyy jotain uutta. Yhä vieläkin maantieltä poimitun satunnaisen kiven luokittelu on vaikeaa. Hiukkasen lohduttaa Helsingin yliopiston Kivimuseon yli-intendentin, dosentti Martti Lehtisen sanat: taitava on se, joka minkä tahansa kiven silmämääräisellä tutkimuksella tunnistaa - hän itsekään ei aina siihen kykene.

Kiinnostavimmin kymmenvuotisen toimintamme historian ja nykypäivän saa ehkä esitetyksi aikaansaannostemme kautta. Siksi juhluvuoden toimintaa suunnitellessamme laajan juhlanäyttelyn järjestäminen oli alusta lähtien itsestäänselvyys. Juhlavuotemme kunniaksi otimme järjestettäväksemme Kivenhionnan ja korumuotoilun SM-kilpailut 1999. Myös nämä kilpailutyöt halusimme tuoda kaikkien nähtäväksi. Näyttelylle annoimme nimeksi ”Kivinen kymppi”.

Tällaiselle isolle näyttelylle ja SM-kilpailutöille halusimme luonnollisesti mahdollisimman suuren yleisön - myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät eksi kevätnäyttelyymme pajalle. Siksi käännyimme Lohjan Messujen puoleen tilanpyyntöinemme - eihän parempaa yleisötapahtumaa voi kuvitella. Meille luvattiinkin ruhtinaallinen näyttelytila heti sisäänkäynnin vierestä, ja sen pohjalta rupesimme suunnittelemaan juhlanäyttelyä.

Tässä näyttelyssä esittelemme SM-kilpailutöiden lisäksi laajan kokoelman jäsentemme valmistamia kivikoruja, omissa ja muiden yhteisöjen järjestämässä kilpailuissa menestyneitä töitämme, hiottuja korukiviä raakakivineen, kivistä tehtyjä pienesineitä, mielenkiintoisia mineraalinäytteitä ja 10-vuotisen toimintamme historiaa ja nykypäivää seinätauluin. Maisteri Kyllikki Virolainen on lupautunut jakamaan SM-kilpailujen palkinnot.

Samaan aikaan, kun sovimme juhlanäyttelytiloista Lohjan Messujen organisaation kanssa Lohjan Museon johtaja Eero Ahtela oli saanut tietoonsa, että täytämme tänä vuonna 10 vuotta. Siksi hän ideoi Tytyrin kaivokseen tänä kesänä järjestettävän ”Aika on kivessä” -näyttelyn ja pyysi meitä osallistumaan siihen.

Näin upeaan tilaisuuteen halusimme tietenkin tarttua. Niinpä olemme mukana Tytyrin kaivoksessa ainakin vuosituhannen loppuun saakka kestävässä näyttelyssä Lohjan Museon, Helsingin yliopiston ja Nordkalkin kanssa. Tässä näyttelyssä osuutemme on tuoda esille hiottuja korukiviä raakakivineen, ehkä jokunen valmis koru ja juhluvuotemme kunniaksi täälläkin esittelemme toimintaamme seinätauluin.

Juhlavuoden ohjelmaan näyttelyiden lisäksi kuuluu mielestämme luonnollisesti tällaisen historiikin kokoaminen. Tähän on yritetty kerätä paljon faktaa tilastojen muodossa ja kertoa vapaamuotoisempia muistelmia vuosien varrelta. Ihan halpaakaan ”muistelmien”

julkaiseminen ei ole. Toivomme, että tästä julkaisusta on iloa ja hyötyä niin omille jäsenillemme, Suomen Kivikerhojen Liiton jäsenyhdistyksille kuin kaikille Lohjan kaupunkilaisille, Lohjan "kulttuuritoimihenkilöille", työväenopistolle kuin matkailupalvelukeskuksellekin. Jos joku kaipaa ajanvietettä ja hyvää harrastusta - iske hänelle käteen tämä opus, niin kiviharrastuksen mahdollisuudet tulevat tutuiksi.

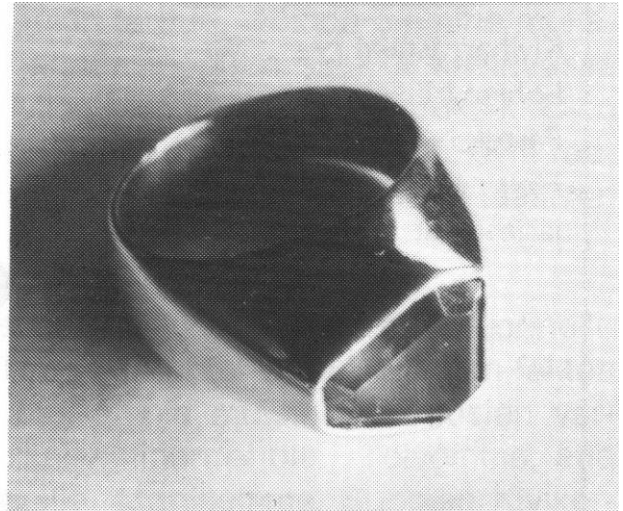

KUVA 22: Kuvaukset käynnissä pajalla tammikuussa 1999 - materiaalia julkaisuun ja näyttelyihin.

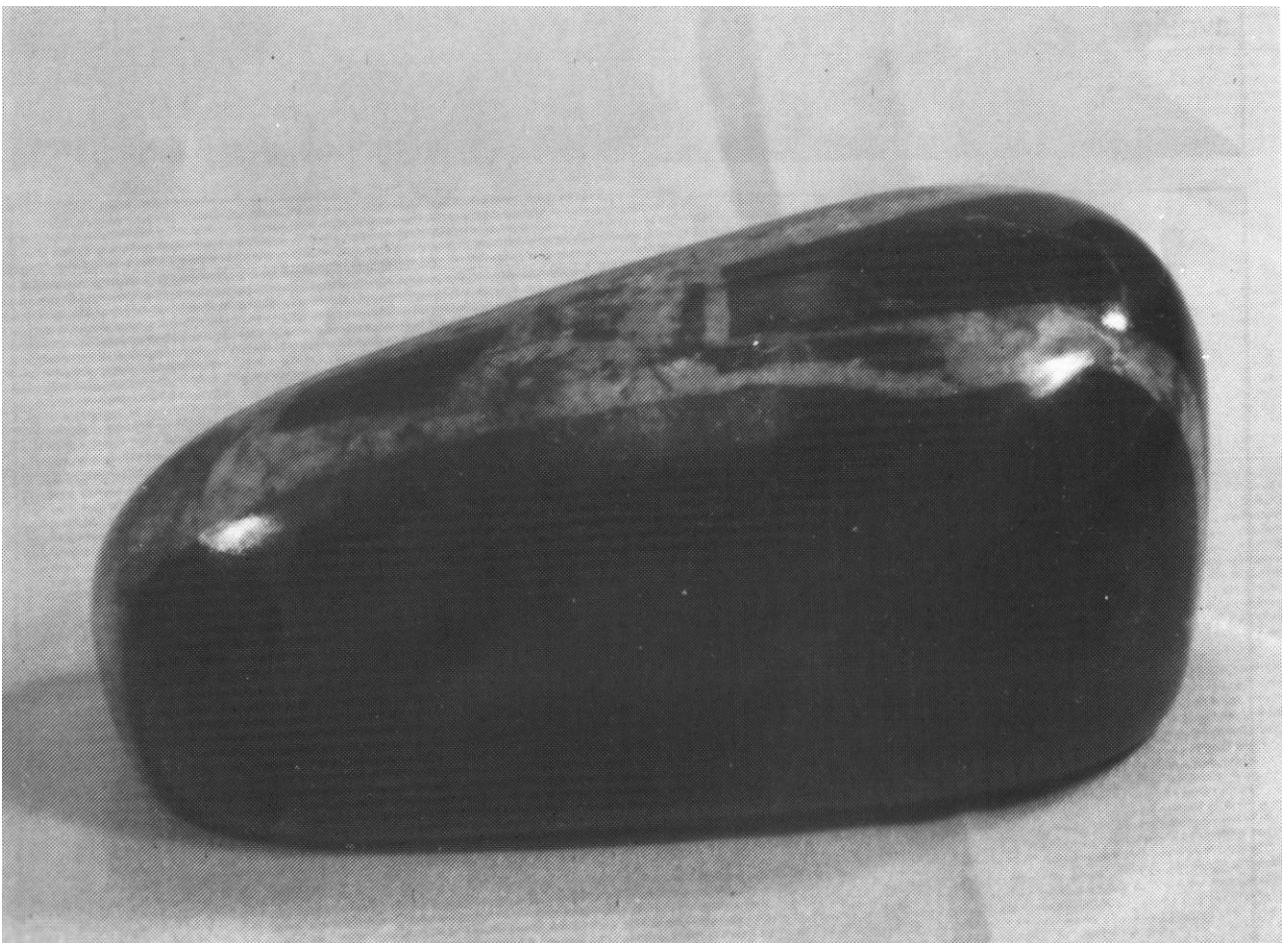
Kaikkien juhluvuoden toimintojen lisäksi järjestämme tietenkin myös perinteiset avointen ovien päivät ja kevätnäyttelyn tänäkin vuonna. Oma harrastetyökilpailummekin on ohjelmassa normaaliin tapaan.

*KUVA 23: "Suomi 80 v.", Jukka Siposen kalvosin-
napit, materiaalina lumikvartsi, lapislatsuli, vuoja
hopea, I palkinto 1997.*

*KUVA 24: "Massivo", Risto Herralan sormus,
Luumäen savukvartsi ja hopea, kunnia-
maininta 1997.*

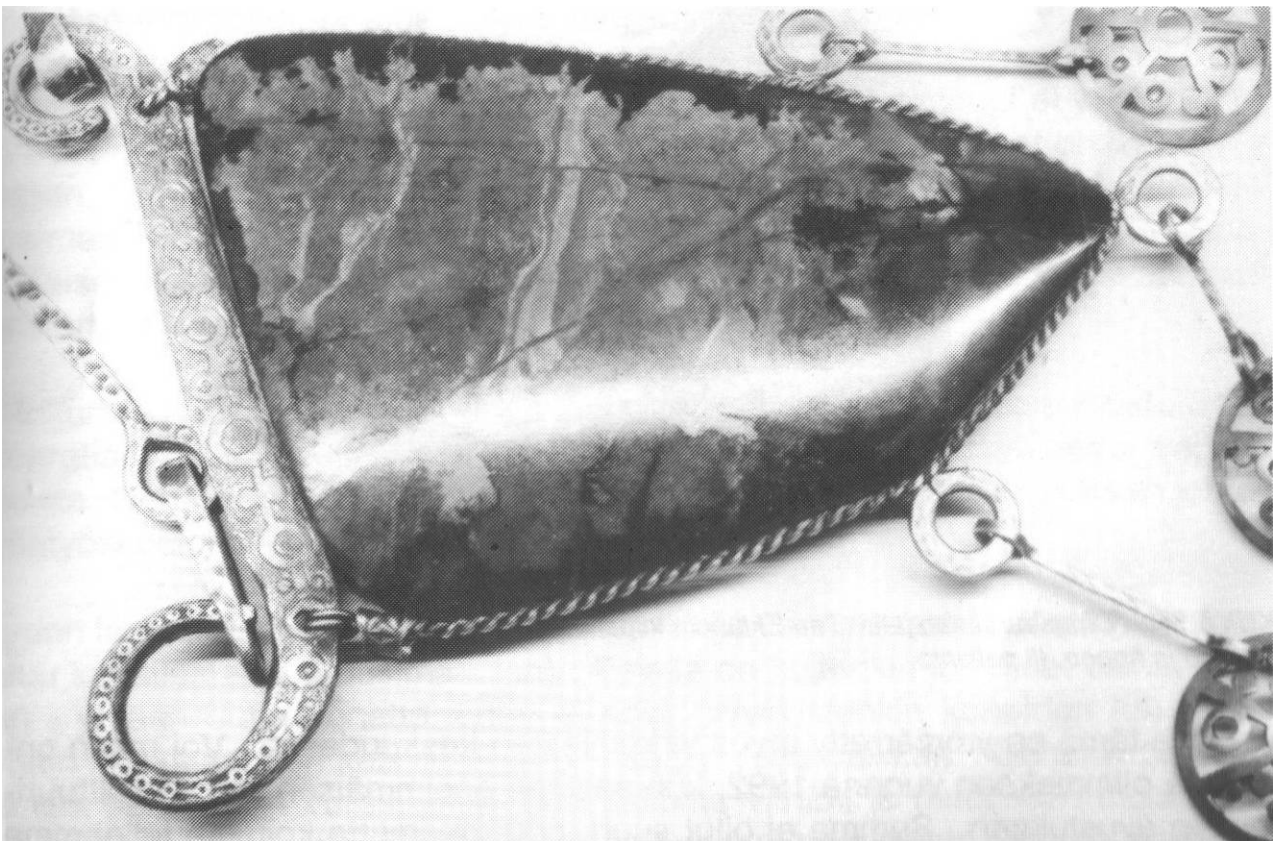

*KUVA 25: "Basso-pupu", Elli Rantalan pienoisveistos jaspiksesta II palkinto Lapin kauneimmin
hiottu kivi –kilpailussa 1997.*

KIVIHARRASTUS - KULTTUURIAKO?

Tätä julkaisua koottaessa tuli taas mieleen alkutaipaleemme ongelmat silloisen kulttuurisihteerin kanssa. Hänen mielestään se mitä me teemme ei missään tapauksessa ollut kulttuuria - emme siis voineet saada kulttuuritoimen avustusta. Kovasti yritimme perustella, että ovathan korut yksi maailman vanhimmista kulttuuri-ilmioistä.

Jo alkuihmiset käyttivät koruja, silloin ehkä enemmänkin onnea tuovina talismaneina. Viikinkiajalta on löydetty todella upeita koruja, jotka ovat kertoneet kantajiensa varallisuudesta ja asemasta yhteisössään. Suomessa on aina ollut (esim. Tillanderin suvussa) erittäin taitavia kultasepäalan osaajia, joiden töitä yleisesti kuvataan sanalla "taide". Korutaiteen huippuja ovat tsaarinajan Venäjällä mm. Fabergén upeat työt - mitä muuta ne ovat kuin taidetta?

KUVA 26: "Salama" Eeva Porkkan kilpailutyö vuodelta 1997, rodoniittia ja hopeaa, II palkinto.

Myös SM-kilpailujen sääntörunkoa liiton hallituksessa sorvattaessa oli muutaman yhdistyksen kanta, että meidän tekemisemme ei ole taidetta. Ei auttanut, vaikka kuinka esittelimme otteita taidehistorian kirjoista ja vetosimme Helsingissä viime aikoina järjestettyihin korutaiteen näyttelyihin, joissa jo näyttelyn nimessäkin esiintyy sana "korutaide".

Kun harrastajataidemaalarit tekevät tauluja, veistoksia tai tilataidetta kukaan ei aseta kyseenalaiseksi, etteivätkö he harrasta taidetta - kulttuuria. Mielestämme olemme ihan vastaavalla tavalla korutaiteen harrastajia, emme yhtä taitavia kuin alan monivuotiset ammattilaiset, mutta taiteen harrastajia kuitenkin.

Tietenkin kiviharrastukseen liittyy paljon muitakin ulottuvuuksia -tieteellinen: aina geologiasta kide- ja mineraalioppiin, taloudellinen: malminetsintä ja mahdollinen teollinen hyväksikäyttö ja liikunnallinen: samoilu ja retkeily luonnossa. Meillä Lohjalla painopiste on selvästi kivenhionnassa ja korumuotoilussa - muissa Suomen kerhoissa voi olla toisin. Mutta siltä osin kuin kerhoissa harrastetaan korumuotoilua, niissä mielestämme harrastetaan taidetta - korutaidetta.

KUVA 27: "Dinosauruksen jalanjälki" Tea Eklundin kilpailutyö 1997, kivettynyt dinosauruksen luu ja hopea, III palkinto.

Lohjalla tämä on ymmärretty myös virkamiesten keskuudessa. Voi miten onnellisia olimmekaan vuonna 1992, kun saimme ensimmäisen kerran kulttuuritoimen avustuksen. Summa ei ollut suuri, 500 mk, mutta koimme tulleemme hyväksytyiksi lohjalaiseen kulttuurielämään. Sittemmin olemme saaneet vuosittain 1000 mk avustusta - se on ollut ihan tuntuva lisä toimintamme rahoituksessa. Erityisen onnellisia olimme tälle vuodelle saamastamme 10.000 mk:n apurahasta. Ilman sitä juhlavuotemme olisi jäänyt tyngäksi. Tällaisen tuen saaminen lämmittää mieltä, osoittaahan se, että toimintaamme arvostetaan. Tuen antajat kokevat, että meillä on jotain annettavaa, näkemisen arvoista kaikille lohjalaisille ja Lohjalla vieraileville ihmisille.

KATSE TULEVAISUUTEEN

10 vuotta mittarissa - entä tulevaisuus? Toimintamme on vakiintunut tiettyyn - käsitteäksemme hyväksi havaittuun malliin: hiontapäivät, jäsenillat, retket, luennot, kilpailut, näyttelyt... Urautua emme halua, siksi kaikki uudet ajatukset niin omilta jäseniltämme kuin ulkopuoleltakin ovat tervetulleita.

Välillä tuntuu vaikealta keksiä seuraavaa retkikohdetta - kaikki lähitienoon mielenkiintoiset paikat on jo tutkittu, jotkut moneen kertaan. Pitkänmatkan retkien järjestäminen on aina hieman hankalampaa - pitää järjestellä majoitusta ja useamman päivän retken sovittaminen monen ihmisen aikatauluun on vaikeampaa kuin muutaman tunnin piipahdus lähimontulle. Maastokohteen pitäisi olla myös vaivan arvoinen: jokaiselle pitäisi löytyä jotakin, siksi kohteesta pitäisi olla ennalta varma tieto. Tähän ehkä tulee apua liiton kautta, kunhan mielenkiintoisten retkikohteiden kartoitus siellä valmistuu.

Myös jäseniltoihin pitää aina keksiä mielenkiintoista ohjelmaa. Vierailevat luennoitsijat ovat tietysti huippukohtia kiviharrastajan elämässä, mutta jokaiseen jäseniltaan ei ole mahdollista heitä saada. Omasta takaa meillä ei tunnu löytyvän esitelmän pitäjiä. Niinpä kaikki jäseniltä tulleet ohjelmatoiveet otetaan ilolla vastaan. Ehkäpä yhteistyö lähialueiden kivikerhojen kanssa poikii tähänkin ongelmaan ratkaisuja. Uutta väriä jäseniltoihin tuo varmasti kirjeenvaihto amerikkalaisen sisarkerhomme kanssa, heidän kiviharrastuksensa eroaa taatusti omastamme huomattavasti ihan jo ilmastollisistakin syistä.

Johtokunnan "nuorentaminen" voisi tuoda mukanaan raikkaita uusia ajatuksia - byrokratian pyörytykseen vaan ei löydy vuosittain montakaan uutta vapaaehtoista. Onneksi sekä viime että tänä vuonna olemme saaneet mukaan johtokuntatyöskentelyyn uuden vasta liittyneen jäsenen.

Hiomon laitteitahan voisi kehittää loputtomiin (ja vanhimmasta päästä niitä tietty joutuu korjailemaan ja uusimaankin). Pajalla on kuitenkin jo tulleet seinät vastaan - yhtään uutta konetta sinne ei sovi. Nykyistenkin koneiden käyttö on osittain hankalaa, kun kaikille ei ole omaa pysyvää paikkaa. Onneksi olemme saaneet sen verran varastotilaa, että saimme vitriinit ja muut vain muutaman kerran vuodessa tarvittavat tilaa vievät vempaimet pyörimästä pajan nurkista.

Mieli tekisi saada tasohiomakone, jolla voisi hioa suurempia pintoja. Kaikki timanttinauhakarkeudet olisi ehdottomasti saatava samanaikaiseen käyttöön eli yksi timanttinauhakone lisää olisi poikaa. Jokaiselle kiillotusaineelle pitäisi olla oma laikkansa. Trimmisaha ja laattasaha tarvitsisivat oman vakituisen paikan ja se iso saha vaatisi oman koppinsa, ihanteellisinta tietenkin olisi, jos kaikki sahat vois sijoittaa omaan erilliseen sahaushuoneeseen.

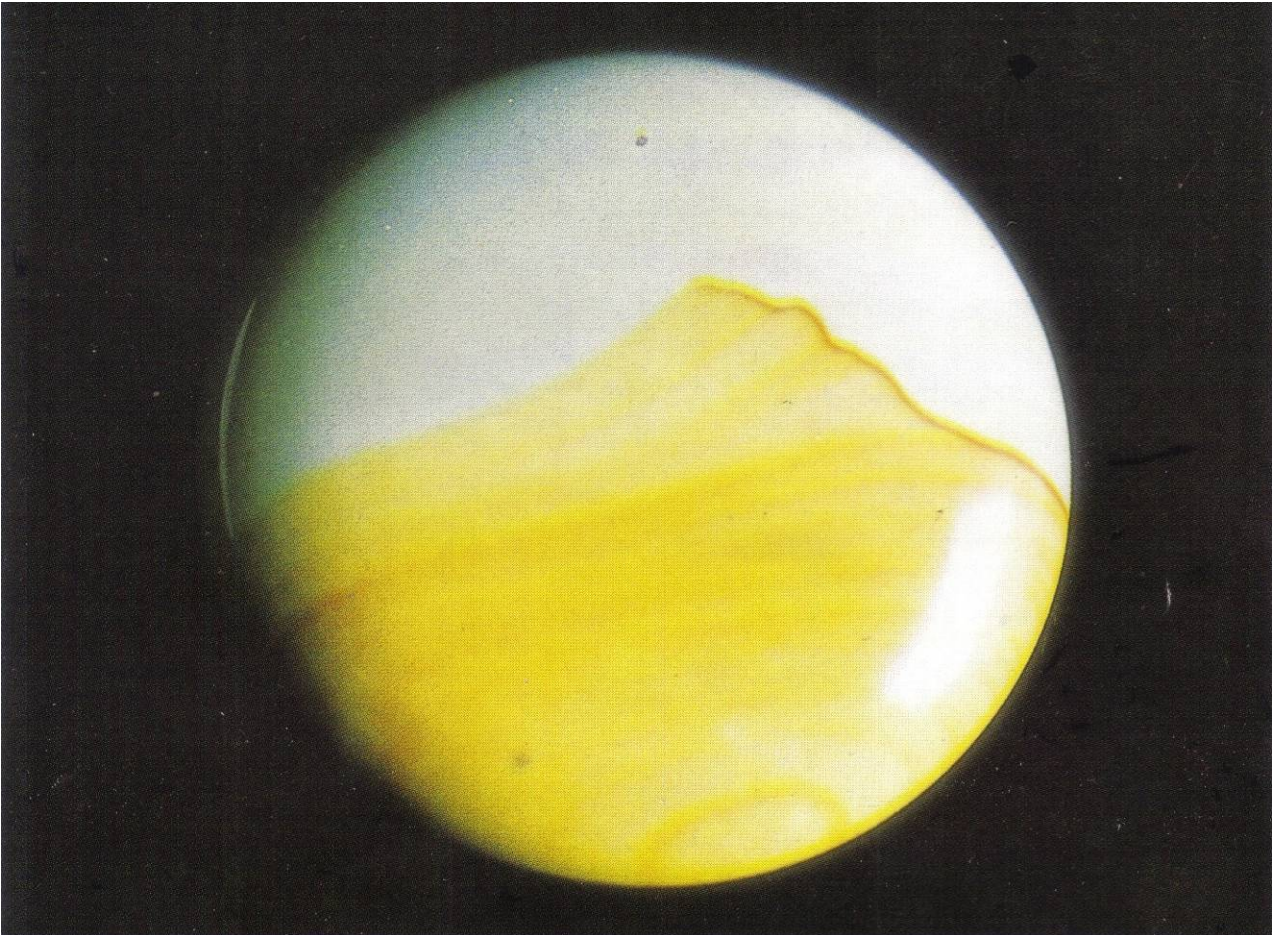
Arkistomateriaaliakin on kymmenessä vuodessa kertynyt kummasti: pöytäkirjamappeja, kuitteja ja muuta kirjanpitoaineistoa, jotka on jo kirjanpitolain säännöstenkin vuoksi säästettävä. Kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin saada kivikokoelmamme järjestetyksi kunnolliseen vitriiniin. Nyt ne ovat avohyllyssä, ja vaikka kuinka järjestämme ne, niin eipä

aikaakaan, kun nimilappu ja kivi ovat eksyneet toisistaan. Toivottavasti tilaongelmammekin ratkeaa myönteisesti tavalla tai toisella ensi vuosituhannen puolella.

Siis katsomme tulevaisuuteen luottavaisin mielin - toimintamme on vakiintunut ja astumme ylpeinä tähänastisista saavutuksistamme uuteen vuosituhanteen avoimena kaikelle uudelle, mitä se tuo tullessaan.

KUVA 28: Elli Rantala ja Pekka Kuivalainen kivikokoelmamme ääressä. Työn alla jäsentiedotteiden postitus tammikuussa 1999.

Ensimmäisissä SM-kilpailuissa vuonna 1991 Jorma Härkösen "Kuwait" voitti I palkinnon.